



LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Omahoitajuuden toteutuminen Jokelan ja Mainingin päiväkotien vuorohoidoissa

Enroth, Tiina

2012 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Omahoitajuuden toteutuminen Jokelan ja Mainingin päiväkotien vuorohoidoissa

Tiina Enroth
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Maaliskuu, 2012

Tiina Enroth

Omahoitajuuden toteutuminen Jokelan ja Mainingin päiväkotien vuorohoidoissa

Vuosi 2012 Sivumäärä 52 + 12

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten omahoitajuus toteutuu Jokelan ja Mainingin päiväkotien vuorohoidoissa, mitkä asiat toimivat vuorohoidon omahoitajuudessa ja mitä asioita tulisi tulevaisuudessa kehittää. Opinnäytetyö suoritettiin määrällisenä kyselytutkimuksena, jossa kyselylomake jaettiin tutkielmaan osallistuneiden päiväkotien vuorohoitotyöntekijöille sekä niille vanhemmille, joiden lapset ovat vuorohoidossa. Saadut tulokset analysoitiin SPSS-ohjelmistolla ja sisällönanalyysia hyödyntäen.

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen muodostivat varhainen vuorovaikutus, kasvatuskumppanuus sekä omahoitajuus. Varhaisella vuorovaikutuksella viitataan lapsen ja hänen ensi- tai toissijaisen hoivaajan väliseen kanssakäymiseen sekä kiintymyssuhdeteoriaan, jota tarkastellaan lähinnä John Bowlbyn näkökulmasta. Kasvatuskumppanuus tarkoittaa vanhempien ja päivähoiton henkilöstön tietoista sitoutumista yhteiseen toimintaan lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseksi. Omahoitajuudella tarkoitetaan päivähoitossa käytössä olevaa menetelmää, jossa lapselle nimetään omahoitaja. Mallissa on tarkoituksena luoda hoitajan ja lapsen välille kiintymyssuhde, joka suojaa lapsen kehitystä ja muuttaa koko ryhmän ilmapiiriä tehden työstä miellyttävämpää.

Saadut tulokset kertovat omahoitajuuden olevan Jokelan ja Mainingin päiväkodeissa yleisesti hyväksytty ja käytetty työmenetelmä, johon työntekijät ja vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä. Vuorohoidon omahoitajuuden vahvuuksina nähtiin muun muassa työntekijöiden sitoutuminen menetelmän käyttöön, työntekijöiden ja vanhempien väliset keskustelut, pienryhmätoiminta sekä viestivihon käyttö. Suurimmiksi haasteiksi vastaajat nostivat tiedonsiirron toimimattomuuden, joidenkin työntekijöiden sitoutumattomuuden omahoitajuuteen, pitkät ajankaksot työntekijöiden, lasten ja heidän perheidensä kohtaamisissa sekä vaihtuvat työntekijät. Kehittämiskohteina vastaajat näkivät erityisesti tiedonsiirron parantamisen, kaikkien työntekijöiden osallistumisen omahoitajuuskoulutukseen sekä vakituisten työsuhteiden takaamisen.

Tutkielma toteutettiin noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä työskentelyn jokaisessa vaiheessa. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa haastattelututkimuksen kautta. Lisäksi aihetta tulisi tutkia vertaamalla erilaisia ympäri-vuorokautisia päiväkoteja ja sitä, kuinka omahoitajuus näkyy heidän vuorohoidoissaan. Opinnäytetyön tekeminen oli haastavaa, mutta antoisaa. Vastoinikäymisistä huolimatta opinnäytetyön tekeminen on vahvistanut osaamistani ja ammatillisuuttani.

Asiasanat: omahoitajuus, kasvatuskumppanuus, kiintymyssuhde, vuorohoito

Tiina Enroth

The realization of personal nursing in Jokela and Maininki day-care centers' round-the-clock care

Year	2012	Pages	52 + 12
------	------	-------	---------

The purpose of this study was to determine how personal nursing takes place in Jokela and Maininki day-care centers' round-the-clock care, which elements of personal nursing work well in round-the-clock care and which issues should be developed in the future. The thesis was conducted as a quantitative inquiry, in which a questionnaire was distributed to Jokela and Maininki day-care centers' round-the-clock day-care workers and to those parents who need round-the-clock care for their children. The results obtained were analyzed using the SPSS software and content analysis.

The theoretical framework for this study consisted of early interaction, partnership in ECE, and personal nursing. Early interaction refers to the interaction between a child and his primary or secondary care giver and attachment theory, which will be discussed mainly from the perspective of John Bowlby. Partnership in ECE refers to parents' and day care personnel's firm commitment to joint action to support children's growth, development and learning processes. Personal nursing is a method used in day care, in which a certain nurse is designated to a child. The method was designed to create a nurse-child attachment relationship, which protects the child's development and changes the group's atmosphere, making the work more pleasant.

The results obtained indicate that personal nursing in Jokela and Maininki day-care centers is generally accepted and used as a method of work with which the workers and parents are mostly satisfied. The employees' commitment to the use of the method, discussions between employees and parents, small group activities as well as the use of a post booklet were seen as strengths of personal nursing in round-the-clock care. From the respondents' point of view the major challenges of personal nursing in round-the-clock care were the data transfer inactivity, some workers' lack of commitment to personal nursing, long periods of time during which the employees, children and their families do not meet each other and changing employees. The respondents saw that in the future the data transfer, all employees' participation in personal nursing education and permanent employment guarantee in particular need developing.

The study was carried out in accordance with good scientific practice in every stage of the study. In the future, it would be interesting to study the realization of personal nursing in round-the-clock care through an interview. In addition, the subject should be examined by comparing a variety of round the clock child care centers and how personal nursing is reflected in their round-the-clock care. The study itself was challenging, but rewarding. Despite the setbacks, the thesis has increased my expertise and professionalism.

Keywords: personal nursing, partnership in ECE, attachment theory, round-the-clock care

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Varhainen vuorovaikutus	8
2.1	Kiintymyssuhdeteoria	10
2.1.1	Kiintymyssuhdeteorian keskeiset näkökulmat	10
2.1.2	Varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhde päivähoitossa	11
2.2	Hoivaajan sensitiivisyys	13
2.3	Varhaisen vuorovaikutuksen biologinen merkitys lapsen kehitykselle	14
3	Kasvatuskumppanuus	15
3.1	Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet	16
3.2	Uusi tapa tehdä yhteistyötä	17
4	Omahoitajuus	18
4.1	Omahoitajuusmenetelmän taustaa	19
4.2	Omahoitajuusmenetelmän merkitys	20
4.3	Omahoitajuus käytännössä	21
4.4	Päivä- ja vuorohoito	23
5	Tutkielman toteutus	24
5.1	Tutkielman tarkoitus	24
5.2	Valitut menetelmät	24
5.3	Tutkimis- ja kehittämissympäristö	25
5.4	Tutkielman eteneminen	26
6	Tutkielman tulokset	27
6.1	Työntekijöiden näkemys omahoitajuuden toteutumisesta	27
6.1.1	Omahoitajuusmenetelmä työn tukena	29
6.1.2	Riittävä tietämys ja vuorohoidon vaikutus	30
6.1.3	Omahoitajuus vuorohoidossa työntekijän sanoin	32
6.2	Vanhempien kokemukset omahoitajuudesta	36
6.2.1	Tyytyväisyys omahoitajuuteen	37
6.2.2	Päivähoidon aloitus ja vuorohoidon merkitys	38
6.2.3	Vanhempien vapaa sana vuorohoidon omahoitajuudesta	40
7	Johtopäätökset	42
7.1	Omahoitajuusmenetelmä vastaajien silmin	42
7.2	Suurin haaste työ- ja hoitoaikojen erilaisuus	44
7.3	Kehittämisen kohteina tiedonsiirto ja vakituiset työntekijät	45
8	Eettiset kysymykset ja tutkielman luotettavuus	46
9	Pohdinta	48
	Lähteet	50
	Kuviot	53

Taulukot	54
Liitteet	55
Liite 1: Vanhempien kyselylomake	55
Liite 2: Työntekijöiden kyselylomake	60
Liite 3: Vanhempien kyselylomakkeen saatekirje	65
Liite 4: Työntekijöiden kyselylomakkeen saatekirje	66

1 Johdanto

Suomessa on viime aikoina käyty paljon yhteiskunnallista keskustelua suomalaisen päivähoiton tasosta ja päivähoiton soveltuvuudesta erityisesti pienille lapsille. Esimerkiksi kasvatustieteiden tohtori Erja Rusanen kuvailee Outi Kaartamon kirjoittamassa internetartikkelissa (2011) pienten lasten olevan vaarassa vahingoittua päivähoitossa. Rusasen mukaan alle 3-vuotiaiden lasten paikka ei ole päiväkodissa vaan kotona ensisijaisen kiintymyskohteensa eli yleensä äitinsä luona. Ero ensisijaisesta hoivaajasta voi Rusasen mukaan aiheuttaa lapsessa ahdistusta ja hylkäämisen tunteita, jotka pitkään jatkuessaan voivat tehdä lapsesta sosiaalisesti kykenemättömän ja ahdistuneen aikuisen. Rusanen kuvailee, että lapsen irrottautumisen ensisijaisesta hoivaajastaan tulisi tapahtua hiljalleen kasvun myötä. Myös Suomen hallituksen aikomus leikata kotihoidontukea vuodella on herättänyt kiivasta keskustelua. Mikäli leikkaus olisi hyväksytty, olisi perheille maksettu lapsen kotona hoitamisesta tukea siihen saakka kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta nykyisin kolmen vuoden sijaan. Psykologian professori Liisa Keltikangas-Järvinen kuvailee Ylen haastattelussa (2012), ettei alle 2-vuotias ole kypsä päiväkotiin. Keltikangas-Järvinen korostaa, että liian varhainen päivähoito voi jättää lapseen pysyviä jälkiä ja haitata erityisesti stressinsietokyvyn kehitystä.

Suomalaisessa päivähoitossa ollaan yhä enenevässä määrin siirtymässä omahoitajuusmenetelmän hyödyntämiseen. Omahoitajuusmenetelmän tarkoituksena on taata lapselle yksi, muut lapsen ihmissuhteet päivähoitossa ylittävä kiintymyssuhde hänelle erikseen nimettyyn omahoitajaan. Omahoitajuusmenetelmässä pyritään helpottamaan niin lapsen oloa päivähoitossa ja eroa vanhemmistaan kuin työntekijöiden työtaakkaa. Omahoitajan tehtävään kuuluu olennaisesti kannatella lapsen ja hänen vanhempiansa välistä kiintymyssuhdetta heidän ollessaan erossa päiväkotipäivän ajan. Näin ollen eron lapselle aiheuttama stressi helpottuu ja lapsen on mahdollista kehittyä turvallisesti myös päivähoitossa. Omahoitajuusmenetelmän avulla yhteistyö lapsen vanhempien ja päivähoiton henkilöstön välillä helpottuu.

Tämän opinnäytetyön aihe sai alkunsa suoraan työyhteisöjen toiveesta ja heidän mielenkiinnostaan kehittää omahoitajuutta päiväkotiansa vuorohoidon toiminnassa. Tässä opinnäytetyössä vuorohoidolla tarkoitetaan ympärivuorokautisen päivähoiton järjestämistä eli ilta-, yö- sekä viikonloppuhoitoa lapsille. Vuorohoitoa tulee tarjota perheelle silloin, jos vanhemman tai vanhempien työ tai opiskelu ajoittuu iltoihin, öihin tai viikonloppuihin. Oma mielenkiintoni omahoitajuuden tutkimiseen ja sen kehittämiseen on herännyt viimeisen kahden vuoden aikana työskennellessäni tutkielman yhteistyöpäiväkodissa Jokelassa. Jokelan päiväkodissa tarjotaan lapsille perheen tarpeiden mukaan ympärivuorokautista hoitoa, ja oman kokemukseni mukaan omahoitajuuden toteuttaminen nimenomaan vuorohoidossa on erityisen haasteellista mutta silti tarpeellista. Suuremman aineiston saamiseksi myös Klaavonkallion päiväkotia Mai-ninki lähti mukaan omahoitajuuden kehittämiseen vuorohoidossa, ja työyhteisön edustajien

kanssa käytyjen keskustelujen kautta päädyimme toteuttamaan aiheesta kyselytutkimuksen niin työntekijöille kuin vanhemmillekin. Työyhteisöjen tarve omahoitajuuden kehittämiseksi on suuri, ja opinnäytetyö otettiin avosylin vastaan molemmissa yhteistyöpäiväkodeissa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on ennen kaikkea nostaa esille omahoitajuuden toteuttamisen haasteet vuorohoidossa ja ne kehittämisen mahdollisuudet, joita vastaajat näkevät vuorohoidon omahoitajuudessa olevan. Haasteiden lisäksi työssä halutaan tuoda näkyviksi myös ne jo olemassa olevat asiat, jotka työntekijöiden ja vanhempien mukaan vahvistavat omahoitajuuden toteuttamista vuorohoidossa. Saatujen tulosten hyödyntämisen lisäksi on tärkeää, että suoritettu tutkielma herättää ainakin opinnäytetyöhön osallistuneiden päiväkotien henkilöstöissä keskustelua ja tunteen siitä, että he voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa omahoitajuuteen ja sen näkymiseen käytännössä omassa päiväkodissaan.

Tutkielman teoreettinen viitekehys koostuu varhaisesta vuorovaikutuksesta, kasvatuskumppanuudesta sekä omahoitajuudesta. Teoreettisessa viitekehyksessä olen pyrkinyt parhaani mukaan valottamaan lasten saaman hoivan ja heidän kiintymyksen merkitystä jokapäiväisessä elämässä sekä niitä päiväkodin käytänteitä, jotka osaltaan tukevat lapsen kehitystä ja hänen suhdettaan vanhempiin parhaalla mahdollisella tavalla. Teoreettisen viitekehysten osiot ovat sisällöiltään osittain samankaltaisia, joten niiden välillä saattaa esiintyä yhtäläisyyksiä. Omahoitajuus ja kasvatuskumppanuus ovat toisiaan lähellä olevia toimintamalleja, joita käsitellään teoreettisen viitekehysten selventämiseksi toisista erillään. Määrittelijästä riippuen omahoitajuus voidaan nähdä kasvatuskumppanuudesta erillisenä toimintatapana, mutta tässä opinnäytetyössä näen omahoitajuusmenetelmän kasvatuskumppanuuteen kuuluvana toimintamuotona. Opinnäytetyössä puhutaan rinnakkain vanhemmista ja hoivaajista, joilla tarkoitetaan asiayhteydestä riippuen joko lapsen biologisia vanhempia, muita ensisijaisia huoltajia tai päivähoidon kasvattajia, jotka ovat lapsen toissijaisia hoivaajia.

2 Varhainen vuorovaikutus

Jo monta vuosikymmentä jatkuneet tutkimukset vauvojen ja pienten lasten kehityksestä ovat osoittaneet, että vauvan on mahdotonta selviytyä ensimmäisistä vuosistaan ilman vanhempaa tai muuta ensisijaista hoitajaa, joka tarjoaa hänelle lohtua, ravintoa ja fyysistä suojaa. Vauvoilla on synnynnäinen tarve hakea hoivaa. Useimmat vanhemmista ymmärtävät vauvan omaa kieltä - itkua, kikattelua ja jokeltelua - luonnostaan ja kykenevät vastaamaan siihen antamalla vauvalle kiintymyssuojan suojelemalla lasta, vastaamalla hänen tarpeisiinsa ja tyyntymällä lasta. Tämän varhaisen kiintymyssuojan ja vuorovaikutuksen avulla vauva jää eloon ja hänestä alkaa kehittyä oma persoonansa. Vanhempien vauvalleen tarjoaman kiintymyssuojan

tehtävä on ”tarjota vauvalle mahdollisuus luoda ensimmäinen emotionaalinen ihmissuhde, kiintymyssuhde”. (Salo 2003: 44-45.)

On selvää, että kaikki vauvan ja vanhemman välillä tapahtuva vuorovaikutus ei ole täydellistä, vaan tavalliseen hyvään vuorovaikutukseen kuuluu myös pienet ja suuremmatkin ristiriidat. Lastenpsykiatrian erikoislääkärin Jari Sinkkosen mukaan kommunikaation epäonnistuminen ei ole vaarallista, vaan tärkeämpää on kiinnittää huomiota siihen, kuinka vauva ja vanhempi pääsevät vuorovaikutuksessaan takaisin harmoniaan. Pienet puutteellisuudet vauvan ja vanhemman välisessä kommunikaatiossa auttavat lasta käynnistämään hänen omaa ajatteluaan ja psyykkistä työtään. Sen sijaan pitkäkestoiset, suuret ristiriidat vuorovaikutuksessa voivat myöhemmissä elämänvaiheissa aiheuttaa lapselle tunne-elämän ongelmia. (Sinkkonen 2008: 78-79.)

Lapsen hoivaajaansa muodostamalla, läheisellä kiintymyssuhteella on pitkäaikaisia vaikutuksia lapsen ja nuoren kehityksen kulkuun. Varhaisen vuorovaikutuksen kautta lapsi oppii vanhemman avulla säätelämään omia tunteitaan ja toimimaan taitavasti muiden ihmisten kanssa. Vauvaiän turvallisen ja läheisen suhteen on katsottu lisäävän suotuisan kehityskulun todennäköisyyttä sekä edistävän vanhemman ja lapsen välistä harmonista vuorovaikutusta niin leikkikun kuin murrosiässäkin. (Silvén & Kouvo 2010: 84.) Lapsen ensimmäiset ikävuodet rakentavat henkilön persoonallisuuden ytimen, minkä vuoksi lapsen varhaisina vuosina kokemilla vaurioilla saattaa olla kauaskantoisia merkityksiä. Ihminen elää jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja kaikki mitä hän kokee, vaikuttaa häneen. Keltikangas-Järvinen painottaa, että vaikka henkilön myöhemmin saamat kokemukset eivät enää samalla tavalla vaikuta persoonallisuuteen, voivat ne silti muuttaa hänen käsityksiään ja asenteitaan sekä tuoda esiin uusia voimavaroja. (2010: 163.)

Mitä lapsen itsesäätelyn kehitykseen tulee, on vanhemman ja vauvan välisellä vuorovaikutuksella siihen suuri merkitys. Vauva tarvitsee toisen ihmisen apua kyetäkseen säätelämään sisältä ja ulkoa tulevia ärsykyksiä sekä niiden muodostamia tunnekokemuksia. ”Lainaamalla” toisten ihmisten itsesäätelytaitoja vauva alkaa kehittää omia säätelymekanismejaan kohti oman tilan ja toiminnan säätelyä eli itsesäätelyä. Tutkimusten mukaan lapsen itsesäätelyihin liittyvissä taidoissa painottuvat vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen osalta erilaiset piirteet. Itsesäätelyyn eri osa-alueiden kehittymiseen vaikuttaa muun muassa vauvan muodostaman kiintymyssuhteen laatu sekä virikkeellinen vuorovaikutus ja kielellinen ohjaus. Ulkoisesti itsesäätelytaitojen kehittymiseen vaikuttavat merkittävimmin vanhemman ja lapsen vuorovaikutussuhteen laatu sekä vanhemman sensitiivisyys ja responsiivisuus. Sensitiivisyydellä viitataan vanhemman kykyyn tunnistaa herkästi lapsen tarpeita ja vastata niihin oikea-aikaisesti sopuisuudella tavalla suhteessa lapsen ilmaisuun ja tunnetilaan. Responsiivisuus puolestaan tarkoittaa vanhemman kykyä vastata lapsen aloitteisiin. (Laakso 2011: 60, 63-64.)

2.1 Kiintymyssuhdeteoria

Hautamäen mukaan kiintymyssuhdetutkimuksen neljä aaltoa ovat 1. John Bowlby ja kiintymyssuhdeteoreettisen ajattelun synty, 2. Mary Ainsworth ja pienten lasten kiintymyssuhteen erojen ja syntyehdojen kokeellinen tutkimus, 3. Mary Main ja aikuisen kiintymyssuhteeseen liittyvien sisäisten edustusten tutkiminen sekä 4. Patricia Crittenden ja kiintymyssuhdeteorian ja tutkimuksen ulottaminen perheisiin, jotka elävät epätavallisissa oloissa ja joissa lasten kehitys voi vaarantua (2011: 29). Tämän opinnäytetyön teoreettisessa viitekehityksessä keskityn Bowlbyyn ja hänen näkökulmiinsa, sillä hän loi kiintymyssuhdeteorian ja sen perusteet.

Jo 1950-luvulla John Bowlby kertoi vauvan ja lapsen kokeman lämpimän, läheisen ja jatkuvan suhteen äitiin tai muuhun ensisijaiseen hoivaajaan edistävän lapsen mielenterveyttä. Tällainen lapsen varhaisina vuosinaan saama hellä ja rikas suhde äitiin antaa lapselle sekä tyydytystä että iloa. Sekä lapsen että äidin tulee iloita välillään vallitsevasta läheisestä suhteesta. Lapsen hoitaminen edellyttää Bowlbyn mukaan inhimillistä suhdetta, joka muuttaa sekä äidin että lapsen luonnetta. Jos tällaista suhdetta ei lapsen ja äidin välille synny, on Bowlbyn mukaan kyseessä äidin hoivan tai huolenpidon puute. Hoivan puute syntyy, kun lapsen äiti tai muu ensisijainen hoivaaja ei kykene vastaamaan lapsen tarpeisiin tarvittavalla tavalla. (1957: 9-10, 79.)

Bowlby toi jo 1950-luvulla esille ajatuksen, jonka mukaan alle kolmivuotias lapsi tulisi jättää muiden ihmisten hoivaan ainoastaan, mikäli se tehdään pätevistä ja riittävästä syistä. Tuolloinkin vieraan ihmisen hoivaan siirtyminen olisi suunniteltava huolellisesti ja lapsen tulisi vierailta toissijaisen hoivaajan luona äitinsä kanssa, jotta lapsi voisi tottua uuteen henkilöön. (1957: 14-15.)

2.1.1 Kiintymyssuhdeteorian keskeiset näkökulmat

Moderni kiintymyssuhdeteoria on John Bowlbyn ja Mary Ainsworthin yhteistyössä kehittämä ”tieteelliseen näyttöön perustuva näkemys lapsen kehityksestä läheisissä ihmissuhteissa” (Silvén & Kouvo 2010: 68). Kasvatustieteiden tohtori Erja Rusanen mukaan kiintymyssuhdeteoria käsittelee sitä, ”miten hienovarainen dynamiikka läheisydensäätelysystemi on”. Läheisydensäätelysystemillä Rusanen tarkoittaa sitä, miten lapsi viestittää hätäänsä ja miten häntä hoitava aikuinen on vastuussa valitsemansa hoivan kautta siitä, millainen kiintymysmalli lapselle kehittyy kasvunsa aikana. (2011: 14.) Erja Rusanen esittelee tuoreessa kirjassaan ”Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys” (2011) pienen lapsen hyvän hoivan edellytyksiä sekä John Bowlbyn että Margaret Mahlerin kehittämien teorioiden pohjalta. Kuten edellä jo mainitsin, tässä opinnäytetyössä keskityn Bowlbyn luomaan kiintymyssuhdeteoriaan.

Bowlbyn kiintymyssuhdeteorian mukaan lapsi kiintyy häntä hoivaaviin aikuisiin, kun hoiva täyttää tietyt ehdot. Kiintymyksessä on olennaista lapsen ja hänen turvallisimpana pitämänsä henkilön välille muodostunut tunneside. Lapselle on ominaista turvautua tähän turvallisena pitämäänsä henkilöön erityisesti silloin, kun lapsi kokee uhkaa, on hädissään tai peloissaan. Rusasen mukaan Bowlby (1991a: 179, 244, 260-261; 1991b: 77-78) viittaa kiintymyskäyttäytymisellä lapsen sellaiseen käyttäytymiseen, jolla lapsi yrittää saada vanhemman tai muun ensisijaisen hoitajan lähelleen erityisesti uusissa, vieraissa ja pelottavissa tilanteissa. (2011: 27.)

Kiintymyssuhdeteorian keskeisenä ajatuksena on, että lapsen kiintymyssuhteet kehittyvät varhaislapsuuden aikana joko turvallisiksi tai turvattomiksi. Tällä kiintymyssuhteen laadulla on merkittävä vaikutus sekä lapsen sosiaaliseen, emotionaaliseen että kognitiiviseen kehitykseen. Hyvän kehityksen perustana on kiintymyssuhdeteorian mukaan se, että pienellä lapsella on mahdollisuus muodostaa kiintymyssuhde muutamaan ja erityisesti yhteen henkilöön. (Rusanen 2011: 57.) Turvallisen kiintymyssuhteen kehittyminen edellyttää Mirjam Kallandin mukaan sitä, että sama henkilö antaa lapselle samankaltaista hoivaa päivittäin. Lisäksi lapsen hoivaajan tulee olla ainutlaatuisella tavalla kiintynyt lapseen, jotta lapsen psyykinen eloonjääminen olisi mahdollista. (2011: 153.)

2.1.2 Varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhde päivähoitossa

Pirjo-Leena Koivusen mukaan lapsen kyky säädellä tunteitaan ja toimintaansa kehittyy vuorovaikutustilanteissa, jotka toistuvat asteittain. Lapsi oppii hallitsemaan kielteisiä tunteitaan silloin, kun päiväkodin kasvattaja toimii lapsen ilon jakajana, rajoittajana tai lohduttajana. Kasvattajan toiminta niin ikään opettaa lasta hallitsemaan ja suuntamaan omaa toimintaansa tilanteessa vaaditulla tavalla. Koivusen havainnon mukaan rauhallisissa lapsiryhmissä kasvattajat eivät juttele keskenään, vaan he ovat lapsille aidosti läsnä ja ohjaavat toimintaa tai ovat muulla tavoin lasten saatavilla. Näin ollen päivähoiton kasvattajien oma toiminta vaikuttaa siihen, millaista vuorovaikutus on lasten ja aikuisten välillä. (2009: 50-51.)

Marjatta Kallialan mukaan ”aikuisten ja lasten vuorovaikutus sävyttää päiväkodin kaikkea toimintaa”, ja hänen mielestään päivähoiton aikuiset ovat avainasemassa päivittäisessä kanssakäymisessä, vaikka myös lapset vaikuttavat siihen osaltaan niin yksilöinä kuin ryhmänäkin. Lapsi tarvitsee rinnalleen aikuisen, joka osaa vastata hänen tarpeisiinsa. Tämän aikuisen tulisi olla lämmin ja saatavilla sekä samanaikaisesti myös lapsen kunnioituksen ansaitseva auktoriteetti. (2008: 11, 17.) Kalland arvioi, että lapsen ja hoitajan välisen vuorovaikutuksen tulee hyvässä päivähoitossa olla ennakoitavaa ja sensitiivistä. Lapsen on helpompaa turvautua hänelle tuttuun, hellään ja empaattiseen hoitajaan, joka puuttuu aktiivisesti kiusaamistilanteisiin. Päivähoiton henkilöstön tulee työskennellä aktiivisesti siten, ettei kukaan lapsi jää yksin. (2011: 170.)

Keskinen mainitsee artikkelissaan päivähoiton henkilöstön kiireisyyden, kärtyisyyden ja kontaktihalukkuuden olevan päivähoiton laadun merkityksellisiä tekijöitä. Esimerkiksi työssä viihtymättömyys tai työssä uupuminen voivat aiheuttaa kiireisyyden tunnetta ja ärtyneisyyttä. Tutkimukset ovat osoittaneet varhaiskasvatushenkilöstön kokevan työssään erityisen rasittavana melun, kiireen sekä henkilöresurssien puutteen. Nämä tekijät vaikuttavat siten suoraan hoitajan ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen sekä lapsen hyvinvointiin. Aikuisen kyky keskittyä kuulemaan lapsen tarpeita edellyttää tarkkaavaisuutta ja ammattitaitoa. Ylirasittuneena kasvattajan kyky olla psyykkisesti läsnä lasten kanssa hankaloituu. Siksi olisi tärkeää arvioida säännöllisin väliajoin päivähoiton henkilökunnan voimavaroja ja halukkuutta tehdä työtä lasten parissa. (2006: 224-225.)

Rusanen tuo kirjassaan esille näkemyksen siitä, että lapsi voi vahingoittua myös turvallisena pidetyssä päiväkodissa, sillä joutuessaan eroon tärkeimmistä ihmisistään lapsen kiintymys kyseisiin ihmisiin voi häiriintyä ja näin ollen vahingoittaa lapsen kasvua ja kehitystä. Rusanen mukaan erityisesti kolme ensimmäistä ikävuotta ovat erityisen tärkeitä kiintymysmallin syntymisen kannalta. Mikäli lapsi joutuu niin kutsutun psykologisen syntymän eli minuuden kehityksen aikana olemaan liian pitkään erossa henkilöistä, jotka ovat olleet hänen elämässään syntymästä saakka, lapsen kehitys voi vaarantua. (2011: 17, 19-20.)

Myös Kalland esittää artikkelissaan kysymyksen siitä, aiheuttaako lapsen päivähoitoon vieminen hänelle emotionaalisia häiriöitä tai kiintymyssuhdehäiriön, jos kiintymyssuhdeteorian mukaan lapsella on tarve pysyä vanhempiensa välittömässä läheisyydessä. Kallandin mukaan päivähoitoon liittyy tiettyjä erityispiirteitä, jotka on kiintymyssuhdeteorian näkökulmasta otettava huomioon. Lapsesta saattaa päiväkodissa huolehtia kasvattaja, joka ei ole tunnetasolla sitoutunut lapseen, tai kasvattajia saattaa olla monta, joista kuitenkin kenelläkään ei ole lapsesta erityistä vastuuta. Lapsi myös joutuu taistelemaan paikastaan päiväkodissa muiden lasten kanssa. Päivähoitossa kasvattajien ei myöskään ole aina mahdollista tarjota lapselle samankaltaista sensitiivisyyttä, jota vanhemmat hänelle antavat. Kalland on artikkelissaan kiteyttänyt lukuisia johtopäätöksiä, joita voidaan tehdä päivähoitosta tehtyjen tutkimusten avulla. Näihin johtopäätöksiin lukeutuu muun muassa se, että vanhempien ja päivähoiton henkilökunnan välinen, hyvin toimiva yhteistyö tukee lapsen kehitystä ja että päivähoiton hoitajien pysyvyydellä on ratkaiseva merkitys lapsen kehitykselle. Lisäksi päivähoiton ryhmäkoot ja henkilöstön koulutus ”vaikuttavat vuorovaikutuksen laatuun ja sitä kautta lasten hyvinvointiin”. (2011: 154-156.)

Kalland arvostelee tavallisen päivähoiton lisäksi myös ympärivuorokautista hoitoa tarjoavia vuorohoito-päiväkoteja. Hänen mukaansa vuorohoito-päiväkodit palvelevat ainoastaan vanhempien tarvetta olla edelleen vuorotyössä eivätkä ne ole lapsen edun ja tarpeiden mukaisia. Kalland on sitä mieltä, että ympärivuorokautiset päiväkodit tulisi määritellä lastensuojelun avo-

huollon tukitoimeksi. Lisäksi työaikalainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että työnantajien tulisi tarjota säännöllisen päivätyön mahdollisuus sitä tarvitseville alle kouluikäisten lasten vanhemmille. (2011: 170-171.) Myös Kalliala ilmaisee Helsingin Sanomien Internet-artikkelissa olevansa sitä mieltä, että suomalainen lasten päivähoito on järjestetty ensisijaisesti vastamaan aikuisten tarpeisiin lasten tarpeiden sijaan. Kalliala arvostelee erityisesti pienten lasten pitkiä hoitopäiviä sekä varhaiskasvatuksen heikkoa tasoa. (Helsingin Sanomat 2012.)

2.2 Hoivaajan sensitiivisyys

Mirja Kalliopuskan teoksessa ”Psykologian sanasto” sensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä ja vastaanottokykyä, kun taas termillä sensitiivinen viitataan herkkätuntoiseen (henkilöön). Sensitiivisyys nähdään Kalliopuskan määritelmässä empatian keskeisenä tunnekomponenttina. Empatia määritellään samassa teoksessa seuraavasti:

”Vajavaisesti määriteltynä empatia on myötäelämisen ja -ymmärtämisen taitoa, kykyä muodostaa mielikuva toisen tunnetilasta ja asettua tämän asemaan, kykyä vaihtaa asioiden tarkastelunäkökulmaa.” (2005: 51, 179.)

Sinkkosen mukaan sensitiivisyys tarkoittaa hoivaajan herkkyyttä vauvan viesteille. Sinkkonen viittaa kirjassaan Pat Crittendenin määritelmään sensitiivisyydestä. Sen mukaan sensitiivisyys leikkutilanteessa on sellaista käytöstä, joka miellyttää lasta lisäten hänen hyvää oloaan, kiinnittää lapsen huomion ja vetää häntä kontaktiin sekä vähentää lapsen ahdinkoa ja epämukavuuden tunnetta. (2008: 90.) Esimerkiksi Leena Sjöberg pohtii artikkelissaan sitä, kuinka tärkeää vauvalle on se, miten hänen vanhempansa huomaavat ja tulkitsevat hänen toimintaansa, ääntään ja sanatonta viestintää. Sjöberg painottaa vauvan ja häntä hoivaavan vanhemman vuoropuhelun ja sen toimivuuden vaikuttavan suuresti vauvan mahdollisuuteen kehittyä ja oppia. Sjöbergin mukaan vanhemman tulee olla virittäytynyt vastaamaan vauvan tarpeisiin. Vanhemman tulee eläytyä vauvan tunnetilaan ja todellisuuteen ja kysyä vauvalta itseltään, mitä tämä tarvitsee sen sijaan, että tyrkyttäisi omaa ajatustaan vauvan tarpeista. Sjöberg lisää, että mikäli vauvan viesteihin ei vastata riittävän sensitiivisesti, voi vauva alkaa rakentaa itselleen erilaisia selviytymisen strategioita. Näiden strategioiden avulla vauva pyrkii tulemaan paremmin nähdyksi ja kuulluksi, saamaan riittävää perushoitoa sekä kokemaan olonsa mahdollisimman turvalliseksi. (2009: 18, 27, 31.)

Marjatta Kalliala käsittelee tekstissään päivähoidon kasvattajien sensitiivisyyttä. Kalliala viittaa tekstissään Laeversiin ja hänen nimeämiinsä kolmeen käsitteeseen - stimulaatioon, sensitiivisyyteen ja autonomiaan - joilla Laevers on kuvannut opettajien ominaista tapaa toimia. Tekstissä sensitiivisyys kuvataan opettajan (eli kasvattajan) eläytyvänä ymmärryksenä lapsen perustarpeita kohtaan. Aikuinen muun muassa vastaa lapsen tunteisiin sekä huomion, turvalli-

suuden, emotionaalisen tuen, selkeyden ja vahvistamisen tarpeeseen. Sensitiivinen kasvattaja tunnistaa lapsen tunnetiloja herkästi ja kohtelee lapsia kunnioittavasti ja tasa-arvoisesti. Kalliala täsmentää, että Laeversin mukaan yllä mainitut kolme käsitettä vaikuttavat toinen toisiinsa. Tästä johtuen aikuinen, joka tunnistaa herkästi lapsen tunnetilat, vahvistaa osaltaan lapsen emotionaalista hyvinvointia ja näin rohkaisee lapsen tutkivaa käyttäytymistä ja sitoutuneisuutta - toisin sanoen autonomiaa ja stimulaatiota. (2009: 68.)

2.3 Varhaisen vuorovaikutuksen biologinen merkitys lapsen kehitykselle

Mirjami Mäntymaan ja Kaija Puuran mukaan lapsen kokemukset, jotka liittyvät varhaiseen emotionaaliseen vuorovaikutukseen vanhemman tai muun hoivaajan kanssa, ohjaavat lapsen aivojen toiminnallista kehitystä. Tämä aivojen toiminnallinen kehitys tapahtuu syntymän jälkeen, jolloin keskeisintä on ”synapsien syntyminen tai kehittyminen toiminnallisiksi tai ylimääräisten yhteyksien karsiminen”. Tuota synapsien eli hermosoluyhteyksien kehitystä ohjaavat lapsen ympäristöstä saamat kokemukset, jotka liittyvät keskeisesti vuorovaikutukseen ja hoivaan vanhemman kanssa. Lapsen saamat yksilölliset kokemukset vuorovaikutussuhteista vaikuttavat siihen, mitkä aivojen synapseista jäävät toiminnallisiksi. (2011: 17-19.) Näiden varhaisten vuorovaikutussuhteiden vaaliminen on olennaista, sillä varhain tapahtuvalla kehityksellä ja oppimisella on todistetusti kattavampi merkitys myöhempien kehitysmahdollisuuksien ohjaamisessa kuin myöhemmillä vaiheilla (Mäkelä 2006: 14).

Sinkkonen esittää, että lapsen ympäristöstä saama signaali, esimerkiksi hellä ääni tai torjuva katse, johtavat monitasoiseen tapahtumien ketjuun. Signaalien reaktiona lapsen kehossa tapahtuu fysiologisia muutoksia, kuten autonomisen hermoston aktivoitumista. Signaali vaikuttaa myös siihen, millaiseksi lapsen ilmeet ja olemus muodostuvat sekä siihen, päättääkö lapsi lähestyä vai mennä kauemmaksi signaalin aiheuttaneesta kohteesta. Yllä mainitut tekijät yhdessä muodostavat emotionaalisen vasteen eli sen, mitä ympäristön lähettämä signaali lapsessa herätti. (2008: 89.)

Mäntymaan ja Puuran mukaan tunteet ovat keskeisiä inhimillisessä vuorovaikutuksessa aina syntymästä saakka, ja vauvan ja vanhemman välinen kommunikaatio onkin tunnekommunikaatiota. Vauvan ja vanhemman välisen varhaisen kommunikaation kautta vauvan ja vanhemman aivot ovat yhteydessä toisiinsa, mikä puolestaan ohjaa vauvan aivojen kehitystä. Vauva esimerkiksi tarvitsee tunteidensa säätelyssä aina apua vanhemmaltaan, ja vanhemman on kyettävä säätelemään riittävästi omia, erityisesti negatiivisia, tunteitaan, jotta hän pystyisi autamaan vauvaa tämän tunteiden säätelyssä. Vauvan tervettä psyykkistä kehitystä tukee se, että vauvalla on kokemus tunnetilojen jakamisesta ja tunteiden säätelystä vanhempiensa avulla. (2011: 20.) Mäkelä mainitseekin omassa kirjoituksessaan termin peilaava aikuinen, jolla hän viittaa aikuisen tapaan heijastaa vauvan tunteen tälle takaisin käyttäen apunaan

äänenpainoja, ilmeitä ja eleitä. Nämä sanattoman viestinnän keinot pysyvät emotionaalisen kommunikaation välineinä läpi elämän. Vanhemman on myös mahdollista vastata lapsen temperamenttiseen perusviritykseen kehitystä tukevalla tai sitä haittaavalla tavalla. Tämä vaste, jonka vanhempi antaa vauvan käyttäytymiseen, vaikuttaa suoraan muodostumassa oleviin biologisiin rakenteisiin. (2006: 26, 17.)

Lapsen aivojen kehitys ja hänen tunne-elämänsä säätely on vaarassa, mikäli lapsen vanhempi on kyvytön laadultaan tai määrältään riittävään vuorovaikutukseen lapsen kanssa. Lapsen saamalla varhaisilla vuorovaikutuskokemuksilla voi olla kauaskantoisia seurauksia. (Mäntymaa & Puura 2011: 24.) Mikäli vanhempi vastaa lapsen avun tai lohdun tarpeisiin niukasti tai liian myöhään, lapsen aivoihin rakentuu sellaisia hermosoluyhteyksiä, jotka vaimentavat ja hillitsevät negatiivisten tunteiden ilmaisuja. Mikäli lapsi ei kykene jakamaan negatiivisia tunteitaan, ne jäävät yhteisen tunteiden säätelyn puutteen vuoksi eriytymättömämmiksi kuin silloin, jos lapsi olisi jakanut ne hoivaajansa kanssa. (Mäkelä 2006: 30-31.) Lapsen ja vanhemman välisen tunnesiteen varjeleminen on oleellista paitsi aivojen, myös mielen kehityksen näkökulmasta. Ne tilanteet, joissa vauvan ja vanhemman välinen varhainen vuorovaikutus on vaikeutunut, on tunnistettava ja apua on tarjottava mahdollisimman varhain, sillä 2-3 ensimmäistä ikävuotta ovat aivojen kiihkeintä kasvun ja kehityksen aikaa. (Mäntymaa & Puura 2011: 27.)

Mäkelän mukaan lapselle aiheuttaa suurta stressiä se, että hän joutuu sellaiseen vertaisryhmään, jossa hänellä ei vielä ole vakiintunutta paikkaa. Näin ollen esimerkiksi vajaan resursoitujen, suurten päiväkotiryhmien ovat lapselle jatkuva stressinlähde, sillä hänen itsensä säätelykykynsä on vielä vajavainen. Pitkittynyt stressi johtaa monien toiminnallisten aivokeskusten heikkoon kehitykseen, jonka myötä esimerkiksi oppimis- ja tarkkaavaisuushäiriöt lisääntyvät. (2006: 39.)

3 Kasvatuskumppanuus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kasvatuskumppanuus on määritelty tarkoittamaan vanhempien ja päivähoiton henkilöstön tietoista sitoutumista yhteiseen toimintaan lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseksi. Kasvatuskumppanuus edellyttää onnistuakseen osapuolien keskinäistä luottamusta, kunnioitusta ja tasavertaisuutta. Kasvatuskumppanuudessa on olennaista huomioida sekä vanhempien että henkilöstön tasavertainen, mutta erilainen asiantuntijuus. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu sekä paras tuntemus omasta lapsestaan, kun taas henkilöstöllä on koulutuksen tuoma ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja yhteistyön edellytysten luomisesta. Näiden tietojen ja kokemusten yhdistäminen luo parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 31.) Aiemmin varhaiskasvatus-

henkilöstön ja vanhempien välistä kasvatusyhteistyötä on kuvattu vanhempien valistamisena, vanhempainkasvatuksena, kotien kasvatustyön tukemisena ja vanhempien vaikuttajuutena. Kasvatuskumppanuudeksi päivähoiton työntekijöiden ja vanhempien välinen yhteistyö on nimetty 2000-luvun alusta lähtien. (Kekkonen 2012: 33, 42.)

Kaskelan ja Kekkonen mukaan kasvatuskumppanuus tarkoittaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja vanhempien välistä keskinäistä ja vastavuoroista vuorovaikutusta, jota ohjaavat kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden periaatteet. Kasvatuskumppanuudessa on olennaista tiedostaa se, että lapsi ammentaa varhaisen kasvun ja kehityksen keskeisimmät rakennusaineet lapsen ja vanhemman välisestä kiintymyssuhteesta. Päivähoiton kasvattajan on tärkeää antaa omalla puheellaan ja toiminnallaan arvoa, tilaa ja tukea tuolle lapsen ja vanhemman muodostaman suhteen ensisijaisuudella. Kasvatuskumppanuuden avulla pyritään saattamaan lapsen eri kasvuympäristöt ja niissä toimivat vastuulliset aikuiset tunnistamaan lapsen hoito- ja kasvatuskäytäntöjen moninapaisuus. Olennaista on vastakkainasettelun sijasta tarjota jatkuvaa ja kiinteää kodin ja päiväkodin vuoropuhelua, jolla sitoudutaan tekemään näkyviksi nämä kaksi eri todellisuutta. (Kaskela & Kekkonen 2006: 5, 14.)

3.1 Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet

Kuten varhaiskasvatus yleensäkin, myös kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista sekä etujen ja oikeuksien toteuttamisesta. Kasvatuskumppanuuden tarkoituksena on sekä saada vanhemmat ja henkilöstö asennoiduttua yhteiseen kasvatustehtävään että mahdollistaa sen konkreettinen organisointi ja sopiminen molemmille osapuolille sopivalla tavalla. Kasvatuskumppanuuden tavoitteisiin kuuluu ennen kaikkea lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen (Kaskela & Kekkonen 2006: 23), mutta myös esimerkiksi vanhempien keskinäisen yhteistyön edistäminen sekä lapsen mahdollisen tuen tarpeen tunnistaminen herkästi ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kasvatuskumppanuuden ilmapiiri tulee luoda lapsen vanhempien ja henkilöstön väliseen yhteistyöhön myös silloin, kun kohdataan ongelmatilanteita ja haasteita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 31-32.)

Kasvatuskumppanuutta ohjaavista periaatteista kuulemisella tarkoitetaan eläytyvää kuuntelemista, keskittymistä ja aitoa läsnäoloa. Kuulemisella ei tarkoiteta ainoastaan taitoa vaan suhdetta toiseen ihmiseen. Kuuleminen näyttäytyy keskustelun osapuolelle aitona kiinnostuksena, rehellisyytenä ja empaattisuutena. Kunnioituksella sen sijaan tarkoitetaan toisen ihmisen hyväksymistä ja arvostamista sellaisena kuin hän on. Toisen kunnioittaminen ilmenee avoimuutena ja myönteisyytenä. Kunnioituksen kautta todellisen vuorovaikutuksen syntyminen helpottuu, jolloin on mahdollista esittää asioita teeskentelemättä tai peittelemättä. Luottamus rakentuu ajan, yhteisten kohtaamisten ja vuoropuhelun myötä. Arkinen ja päivittäinen keskustelu lapseen liittyvistä asioista luo perustan luottamuksen synnyille vanhempien

ja kasvattajien välille ja näin mahdollistaa yhteisen ymmärryksen lapsesta. Dialogisuusperiaatteella puolestaan tarkoitetaan keskustelua, jossa luodaan yhteistä ymmärrystä ja sovittellaan yhteen erilaisia tulkintoja todellisuudesta. (Kaskela & Kekkonen: 32, 34, 36, 38.)

3.2 Uusi tapa tehdä yhteistyötä

Marjatta Kekkonen kuvaa tuoreessa väitöskirjassaan ”Kasvatuskumppanuus puheena” kasvatuskumppanuuden viittaavan päivähoidon henkilökunnan uudenlaiseen tapaan tehdä yhteistyötä lasten vanhempien kanssa. Kumppanuudessa lapsen henkilökohtaisista tavoitteista neuvotellaan yhdessä työntekijän ja vanhemman välillä. Neuvotteleminen mahdollistaa vanhemman aiempaa tasavertaisemman roolin lasta koskevassa päätöksenteossa. Kunnioittavassa kasvatuskumppanuussuhteessa yhdistyvät Kekkonen mukaan työntekijän ammatillinen osaaminen ja asiantuntemus sekä vanhemman tuntemus omasta lapsestaan. Kasvatuskumppanuudessa painottuvat vanhempien aktiivinen osallistuminen ja kaikkien käytettävissä olevien resurssien käyttöön ottaminen yhdessä pohdittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Vaikka kasvatuskumppanuudessa osapuolet ovat keskenään tasavertaisia, on heidän tehtävänsä ja roolinsa erilaisia. Tämä vanhempien aktiivisempi osallistuminen ja tasavertaisuus asettavat työntekijän ja vanhemman asiantuntijuudet rinnakkaisiksi, minkä vuoksi vallalla olevia näkemyksiä osapuolten välisestä suhteesta tulee tulkita uudelleen. (2012: 30, 42-44.)

Kekkonen viittaa tutkimuksessaan Tiilikkaan (2003), jonka mukaan päivähoidon työntekijöiden ja vanhempien välisen kasvatusyhteistyön kehittämisessä kumppanuudeksi on kyse ammatillisuuden ja ammatin kehittämisestä. Varhaiskasvatushenkilöstön kuuluu syventää näkemystään vastuustaan lapsen kasvusta ja kehityksestä samalla laajentaen näkemystään asiakaskeskeisyyden suuntaan. Jotta kumppanuuteen perustuva yhteistyö toimisi, tulee henkilöstön niin ikään tuntea ja ymmärtää vanhempien kasvatuskäsityksiä aiempaa syvällisemmin. Heidän tulee selvittää miten vanhemmat käsittävät kasvatusyhteistyön ja lastensa kasvatuksen sekä siihen liittyvät ihanteet, tavoitteet ja kasvatusmenetelmät. Pohtimalla ja ymmärtämällä näitä asioita työntekijä oivaltaa, miksi vanhemmat toimivat tai tuntevat tietyin tavoin. (2012: 43.)

Kekkonen mukaan ”kasvatuskumppanuus julkisen varhaiskasvatuksen ja yksityisen kotikasvatuksen välisenä vuoropuheluna näyttää edellyttävän sen kirkastamista, minkälaiset perheiden, päivähoidon ja kansalaisyhteiskunnan yhteistoiminnan muodot ja vuorovaikutuskäytännöt myötävaikuttavat ja vahvistavat ja minkälaiset heikentävät ja ehkäisevät lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista edistävien kumppanuussuhteiden syntymistä”. Kekkonen mukaan tulisi lisäksi pohtia sitä, mitkä sosiaalisten suhteiden rakentamisen tavat ehkäisevät vanhempia ja ammattikasvattajia liittymästä ja osallistumasta lapsen kasvuyhteisöihin täysivaltaisina kumppaneina. Kasvatuskumppanuuden ideaalin näkökulmasta on Kekkonen mielestä kiinnostavaa, kuinka tasa-arvoisuuden, vastavuoroisuuden ja sitoutumisen oletukset toteutuvat kasvat-

tajien, vanhempien ja lasten välisissä suhteissa. Kekkonen pohtiikin, luoko kasvatuskumppanuus kasvatusyhteistyössä harhakuva samanmielisyydestä, vaikka kasvattajien ja vanhempien välisen yhteistyön rakentumiseen vaikuttavat osapuolten sosiaaliset, kulttuuriset ja professionaaliset voimavarojen erot. (2012: 32, 45.)

4 Omahoitajuus

Omahoitajuudella tarkoitetaan lyhyesti kuvailtuna sitä, että lapsella on päiväkodissa oma nimetty hoitaja, joka on lapsen kanssa hoitopäivän aikana mahdollisimman paljon. Tämän lisäksi omahoitaja on vastuussa kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta lapsen vanhempien kanssa. Omahoitajuus on varhaiskasvatuksen puolella vielä suhteellisen uusi työmenetelmä, mutta se on käytäntö, joka on hiljalleen yleistymässä. Omahoitajuusmenetelmän myötä lapselle mahdollistetaan yksi turvallinen ihmissuhde päivähoitossa, sillä siinä omahoitaja on lasta - ja perhettä - varten. (Salminen & Tynninen 2011: 8.)

Kallandin mielestä päivähoiton laadun kehittämisessä ensimmäinen periaate on nimetä lapselle omahoitaja, sillä kiintymyssuhdeteoriassa korostetaan lapsen tarvetta pysyviin ja turvallisiin ihmissuhteisiin. Kallandin mukaan omahoitajuusmallissa on tarkoituksena luoda hoitajan ja lapsen välille kiinteä suhde, jota tulee pohjustaa jo ennen kuin lapsi aloittaa päivähoiton. Tämä lapsen ja hoitajan välinen kiintymyssuhde suojaa lapsen kehitystä ja muuttaa koko ryhmän ilmapiiriä sekä tekee työstä mielekkäämpää. Lapsi pystyy omahoitajasuhteen kautta ammentamaan itselleen voimaa kasvuunsa ja kehitykseensä. Lisäksi hän saa omahoitajaltaan pehmentäviä ja sääteleviä kokemuksia, joista on hänelle apua stressitilanteissa. (2011: 158-160.)

Mikkolan ja Nivalaisen mukaan omahoitaja vastaa lapsen päivähoiton aloituksesta ja pienryhmätoiminnan sujumisesta. Pienryhmätoiminnan avulla lapsen on mahdollista sisäistää yksi aikuinen kunnolla ja luottaa siihen, että tämä aikuinen välittää ja pitää hänestä huolta. Omahoitajan tehtävään kuuluu auttaa lasta liittymään ensin osaksi omaa pienryhmäänsä ja tämän jälkeen osaksi suurempaa ryhmää. Pienryhmätoiminnan avulla omahoitaja voi varmistaa jokaiselle lapselle tämän tarvitseman yksilöllisen tuen. Mikkola ja Nivalainen nostavat kasvatuskumppanuuden ohella omahoitajan tärkeäksi tehtäväksi tiedonvälittämisen ja erityisesti päivittäisen kohtaamisen vanhempien kanssa. (2010: 34.)

Tutkielmaa toteutettaessa ja tuloksia analysoidessa on hyvä huomioida, että omahoitajuus näkyy alle 3-vuotiaiden ja sitä vanhempien lasten ryhmissä eri tavoin. Siinä missä alle 3-vuotiaiden lasten ryhmissä omahoitajuus näkyy usein jokapäiväisessä arjessa ruokailuista lepopohetkiin, on isompien lasten puolella omahoitajuuden painopiste enemmän esimerkiksi var-

haiskasvatuskeskustelujen pitämisessä omahoitajan ja vanhempien kesken. Tästä eroavaisuudesta huolimatta omahoitajuus on tarpeellinen ja hyödyllinen toimintatapa sekä isojen että pienten lasten ryhmissä.

4.1 Omahoitajuusmenetelmän taustaa

Omahoitajuus on toimintatapa, jonka juuret ovat yhdysvaltalaisen lapsipsykoanalyytikko Anni Katanin vuonna 1940 perustaman Hanna Perkins -nimisen lastentarhan toiminnassa. Lastentarhan toiminnan tavoitteena on tukea ja tutkia 3-5-vuotiaiden emotionaalisista vaikeuksista kärsivien lasten kehitystä. Lastentarhassa vanhempia autetaan auttamaan lastaan tämän haasteissa yhdessä terapeutin ja lastentarhanopettajan kanssa. Hanna Perkinsissä lapselle tarjotaan edelleen jäsentynyt ja turvallinen ympäristö sekä hänen kehitystään tukeva toimintasuunnitelma. Lasten ja vanhempien kanssa lastentarhassa tehtävä työ on antanut ammattilaisille tilaisuuden seurata lapsen sekä normaalia että poikkeavaa kehitystä, ja työn tulokset ovat osoittautuneet käyttökelpoiseksi kaikessa pienten lasten kanssa tehtävässä työssä. Hanna Perkinsin työn kehittäjinä ovat toimineet Erna ja Robert Furman. (Lund, Latvala, Peltola-Helin, Raitio & Tuominen 2003: 240-242.) Furmanit johtivat 1950-luvulta lähtien ”moniammatillista ja poikkitieteellistä koulutusta, tutkimusta ja käytännön yhteistyötä lapsipsykoterapian, lastenpsykiatrian ja varhaiskasvatuksen kesken”. (Salminen & Tynnin 2011: 11.)

Suomeen omahoitajuusmenetelmä rantautui psykologi Tarja Lundin avulla. Lund kävi tutustumassa Furmanien työskentelyyn Clevelandissa ja kehitti Suomessa ”Auta lasta kasvamaan” -hankkeen Espoon Soukankujan päiväkodissa 1990-luvulla. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää olemassa olevia päivähoitokäytänteitä aiempaa paremmiksi ja lapsen kehitystarpeita paremmin vastaaviksi. (Salminen & Tynnin 2011: 11.) Soukankujan päiväkodin työryhmä yhdessä Lundin kanssa havaitsi hankkeen aikana, että päiväkodin pienimpien lasten tukeminen onnistuu ainoastaan kiinteällä yhteistyöllä vanhempien kanssa, jotta sekä lapsi että vanhemmat pystyvät säilyttämään heidän välisensä hoivasuhteen päivähoidosta huolimatta. Tätä tarkoitusta varten kehitettiin omahoitajakäytäntö, jossa ryhmän lapset jaettiin ensin neljän lapsen pienryhmiin ja jokaiselle lapselle nimettiin omahoitaja. Omahoitaja pyrkii olemaan näiden omahoidettavien lastensa kanssa päivän aikana mahdollisimman paljon, ja hän huolehtii yhteydenpidosta vanhempiin sekä edistää muutoinkin päivähoidon ja vanhempien välistä yhteistyötä. (Lund ym. 2003: 243-244.)

Lundin johtaman hankkeen lisäksi Kuopiossa toteutettiin vuosina 2001-2003 lastenpsykiatri Anna Tuliharjun johdolla vastaavanlainen ”Auta lasta kasvamaan” -hanke, jonka tavoitteena oli sekä turvata lapsen terve kehitys että ehkäistä epäsosiaalisuuden, psyykkisten häiriöiden ja oppimis- ja keskittymisvaikeuksien syntymistä. Hankkeen keskeiseksi teemaksi nostettiin vanhemman ja lapsen välisen kiintymyssuhteen merkitys sekä sen vaaliminen päivähoidossa.

Hankkeen menetelminä käytettiin muun muassa työntekijöiden työnohjausta ja koulutusta sekä uusia työ- ja hoitokäytäntöjä, joista keskeisin oli omahoitajuusmenetelmän sisällöllinen kehittäminen. (Salminen & Tynninen 2011: 11-12.)

Yllä esiteltyjen ”Auta lasta kasvamaan” -hankkeiden lisäksi Suomessa on toteutettu myös ”KenguRu”-projekti Liisa Keltikangas-Järvisen johtamana. Projektissa muutettiin kuuden helsinkiläisen päiväkodin perinteinen työskentelytapa omahoitajuusmenetelmäksi. Filosofian tohtori Marjatta Kalliala on jatkanut ”KenguRu”-projektin käsittelyä tekemällä tutkimusta kuuden tutkimuspäiväkodin ja viiden verrokkipäiväkodin välillä. (Salminen & Tynninen 2011: 12.)

4.2 Omahoitajuusmenetelmän merkitys

Erna Furman, omahoitajuusmenetelmän kehittäjä, painottaa vauvan tarpeita tyydyttävän suhteen äitiin olevan lapsen hyvinvoinnin, fyysisen terveyden sekä mielen ja persoonallisuuden kehityksen kannalta oleellinen. Furmanin mukaan vauvan on helpompi sopeutua hoitajan vaihtumiseen, mikäli vauvalla on ollut monia tilaisuuksia tutustua tulevaan hoitajaansa äidin läsnä ollessa ja kun äiti on informoinut hoitajaa hoitotavoista, joihin vauva on äidin kanssa tottunut. Avuksi voi Furmanin mukaan olla myös se, että hoitamista uuden hoitajan kanssa harjoitellaan lyhyissä jaksoissa. On kuitenkin muistettava, että uuteen hoitajaan tottuminen ja luottamuksen syntyminen on aikaa vievä ja monimutkainen prosessi. (1987: 23, 38.)

Omahoitajuusmenetelmän avulla lapselle annetaan rauha kehittyä omassa tahdissaan ihmisten ympärillä pysyessä samoina. Omahoitajuusmenetelmän avulla luodaan perusta lapsen kiintymyssuhteelle ja luottamukselle tarjoamalla lapselle yksi pysyvä ihmissuhde päivähoitossa. Omahoitajan tukemana lapsi voi harjoitella ryhmässä olemisen taitoja tutun aikuisen kanssa ja turvallisuuden tunteen kasvaessa lapsi alkaa itse ottaa kontaktia muihin ryhmässä oleviin aikuisiin. Lisäksi omahoitaja tarjoaa lapsen päivähoitopäivälle rutiinit, jotka toistuvuudellaan ja säännönmukaisuudellaan kehittävät lapsen elämänhallintaa ja turvallisuuden tunnetta. Omahoitajuuden myötä mahdollistuu lapsen kuulluksi tuleminen hoitopäivän aikana, ja tutulla hoitajalla on kyky lapsen ilmeitä ja eleitä havainnoimalla ja ymmärtämällä auttaa sanoittamaan lapsen päivän kulku. (Salminen & Tynninen 2011: 15, 43.)

Omahoitajuusmenetelmä ei helpota ainoastaan lasten oloa päivähoitossa, vaan se helpottaa myös työntekijöiden työskentelyä. Omahoitajuuden myötä työntekijöiden työn kuormittavuus vähenee ja äänen määrä isossa lapsiryhmässä pienenee. Omahoitajuusmenetelmän kautta tiimityöhön luodaan tietyt säännöt, joihin tiimi sitoutuu. Sääntöjen avulla tiimin työntekijät tietävät, että asiat tulevat hoidetuksi ja he voivat keskittyä omaan perustehtäväänsä. (Salminen & Tynninen 2011: 15.)

Edellä esiteltiin Espoon Soukankujan päiväkodissa toteutettua ”Auta lasta kasvamaan” -hanketta. Hankkeen päiväkodin työryhmä kertoo kokeneensa, että heidän päiväkodissaan omahoitajakäytäntö on vaikeuksista huolimatta lisännyt lasten tarpeiden ymmärtämistä sekä luonut toimintatapoja, jotka mahdollistavat paremman tuen antamisen lapselle ja hänen vanhemmilleen. Soukankujan päiväkodin henkilökunnan mukaan heidän uusi tapansa ajatella asioita omahoitajuuskäytännön kautta on kehittänyt heitä ammatillisesti ja lisännyt heidän tietämystään lapsen kehitysvaiheista ja -tarpeista. Työryhmä painottaa tekstissään, että eräs olennainen muutos entiseen verrattuna on tunteista puhuminen. Lapsen ikävä, sen näyttäminen ja siitä puhuminen sallitaan ja lapsia kunnioitetaan päiväkodissa nykyisin aivan uudella tavalla. Työntekijät myös kokevat, että omahoitajuuskäytäntö on tuonut lapset lähemmäksi hoitajaansa ja lapsen yksilölliset tarpeet voidaan huomioida aikaisempaa paremmin. Kaiken lisäksi yhteistyö työnohjaajan kanssa on selkiyttänyt päiväkodin työntekijöiden työrooleja ja vastuunjakoa ja näin rikastuttanut työtä sekä laadullisesti että sisällöllisesti. (Lund ym. 2003: 249-250, 252-255.)

4.3 Omahoitajuus käytännössä

Käytännössä omahoitajuusmenetelmä toteutuu siten, että jokaiselle lapselle nimetään päivähoitaja, joka sitoutuu oman työaikansa puitteissa ottamaan lapsesta vastuun hänen päivähoitopäivänsä ajaksi. Omahoitajan tehtävänä on luoda vahvin vuorovaikutussuhde lapseen ja tämän perheeseen. Salminen ja Tynninen korostavat, ettei omahoitajuuden toteuttamiselle ole olemassa yhtä ainoaa ja oikeaa tapaa, vaan sen toteuttaminen muovaantuu jokaisessa lapsiryhmässä vastaamaan parhaiten heidän tapojaan ja toimintaansa. Jokaisessa päivähoitoyksikössä tulisi kuitenkin olla tietyt yhteiset säännöt sille, miten kyseisessä yksikössä omahoitajuusmenetelmää toteutetaan. Näiden yhteisten sääntöjen lisäksi omahoitajuuden toteuttamiseen vaikuttaa myös lasten ikä sekä ryhmässä olevien lasten ja aikuisten lukumäärä. Olennaisinta on kuitenkin se, että omahoitajuusmenetelmään sitoudutaan aidosti ja tiimi toimii sen mukaan, mitä on yhdessä sovittu. (2011: 13-14.)

Lapsen ja omahoitajan välinen omahoitajuussuhde alkaa, kun lapselle valittu omahoitaja ottaa yhteyttä lapsen vanhempiin. Omahoitaja ja vanhemmat sopivat yhdessä ajan aloituskeskustelulle joko lapsen kotona, päiväkodilla tai jossain muussa paikassa. Aloituskeskustelun lähtökohtana on antaa perheelle puheenvuoro sekä käydä keskustelua lapsen päivähoitoyksikön aloittamisesta ja perheen siihen liittyvistä odotuksista ja toivomuksista. Lapsen päivähoitoyksikön alku on tärkeä sekä lapselle että hänen vanhemmilleen. Omahoitajan tärkein tehtävä päivähoitoyksikön alkaessa on kannatella vanhemman ja lapsen välistä kiintymyssuhdetta ja auttaa lasta käsittelemään eroa vanhemmistaan ja siitä aiheutuvia tunteita. Päivähoitoyksikön aloituksen kannalta lapsen tutustuttaminen hänen omahoitajaansa ja uuteen kasvuympäristöön on olennaista ja siihen tulee varata tarpeeksi aikaa. Työyhteisössä on tärkeää sopia yhteiset aloituskäy-

tänteet ja sitoutua niihin. Kasvattajan ensimmäisten viikkojen aikana luoma kuuleva, sensitiivinen suhde lapseen ja tämän perheeseen kantaa aina päivähoitoajan loppuun asti. (Salminen & Tynninen 2011: 41-43.)

Omahoitajan tulisi lapsen päivähoitopäivän aikana ja oman työaikansa puitteissa huolehtia lapsen perushoitotilanteista. Näiden perushoitotilanteiden, kuten nukuttamisen, syömisen ja vessassa käymisen, tulee olla rauhallisia ja säännöllisiä. Lapsen turvallisuuden tunne kasvaa, kun sama hoitaja on hänen kanssaan kokoajan. (Salminen & Tynninen 2011: 43.) Perushoitotilanteiden lisäksi omahoitajan rooli korostuu lapsen ja vanhempien välisissä ero- ja jälleennäkemistilanteissa, jotka ovat vaikeita sekä lapselle että vanhemmille. Näissä tilanteissa omahoitajan tehtävänä on tukea lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta auttamalla vanhempia tulkitsemaan ja sanoittamaan lapsen reaktioita. Lasta hän auttaa sanoittamalla sen, mitä lapsen vanhempi ajattelee, mutta mitä hän ei välttämättä muista sanoa. (Kalland 2011: 162.)

Päivähoidon arjessa ja omahoitajuuden toteuttamisessa pienryhmätoiminta nousee esiin oleellisena työskentelymuotona. Mikkolan ja Nivalaisen mukaan vuorovaikutuksen suunnittelu ja sen mahdollistaminen ovat pienryhmätoiminnan perustana. Pienryhmässä lapsen on helppompaa oppia suhteuttamaan omia taitojaan tilanteisiin sopiviksi ja tunnistamaan omien tekojensa seuraukset. Paras aika pienryhmätoiminnalle on kello 9 ja kello 11 välillä, jolloin kaikkien tiimin työntekijöiden olisi toivottavaa olla paikalla. Pienryhmätoiminnassa tulisi luottaa jokaisen työntekijän erityisosaamiseen ja heidän kykyynsä oppia, vaikka pedagoginen kokonaisvastuu on lastentarhanopettajalla. Mikkolan ja Nivalaisen mukaan työntekijöiden kokemukset pienryhmätoiminnasta ovat olleet rohkaisevia ja myönteisiä. Pienryhmätoiminnan avulla arki rauhoittuu ja sekä lapsen että aikuisen hyvinvointi lisääntyvät. Lisäksi työntekijöiden ammattitaito ja osaaminen vahvistuvat ja monipuolistuvat. (2010: 33-36.)

Omahoitajuus ei ole tärkeä ainoastaan lapsen turvallisuuden tunteen vaan myös vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden kanssa käynnistyvän yhteistyön ja vuorovaikutuksen kannalta. Omahoitajan tehtävänä on luoda lapsen perheen kanssa kasvatuskumppanuutta ja tutustuttaa sekä lapsi että tämän perhe päivähoiton maailmaan. Päivähoidon kasvattajan on hyvä ottaa huomioon, että hänellä on pääasiallinen vastuu kasvatuskumppanuudesta ja sen toteutumisesta lapsen ja hänen perheensä kohdalla. (Salminen & Tynninen 2011: 12-13.) Omahoitajan tehtäviin kuuluu esimerkiksi käydä omahoidettavien lastensa vanhempien kanssa lapsikohtainen varhaiskasvatuskeskustelu, jossa lapselle laaditaan yhteistyössä varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalla pyritään sekä kunnallisesti että valtakunnallisesti yhdenmukaistamaan varhaiskasvatuspalveluja sekä kehittämään niiden sisältöä ja laatua. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma toimii perustana lapsen kasvatustoiminnan toteuttamiselle päivähoitossa ja se tarkistetaan yleensä vähintään kerran vuodessa yhdessä vanhempien kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelman myötä varhaiskasvatuksen pedagogiikassa yksilöllisyys painottuu täysin uudella tavalla. Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelma liittyy uudenlaiseen tulkinnaan työntekijöiden ja vanhempien välisestä yhteistyöstä. Alasuutarin tutkimuksen mukaan lasten dokumentoituja varhaiskasvatussuunnitelmia käytetään kuitenkin vain harvoin lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa hyväksi ja niiden käyttö osoittautui olevan muiltakin osin vähäistä. Alasuutarin tekemien työntekijöiden haastattelujen mukaan varhaiskasvatussuunnitelmien vähäinen käyttö selittyi esimerkiksi ajan puutteella ja lapsiryhmän koolla. (Alasuutari 2010: 15-16, 186.)

Omahoitajuuden toteuttaminen vaatii työntekijöiltä paitsi sitoutumista, myös toiminnan suunnittelua, omahoitajuusmenetelmän arviointia sekä yhteistä pohdintaa ja ajatustenvaihtoa. Tarvittavan ajan järjestämisellä on suuri merkitys tiimissä, sillä yhteisen pohdinnan kautta työntekijän mahdollisuus onnistua työssään kasvaa ja hänen työmotivaationsa ja jaksamisensa paranevat. Esimies on osaltaan vastuussa siitä, että työntekijät saavat tarvitsemansa säännöllisen ajan omahoitajuudesta ja varhaiskasvatustyöstä keskustelulle sekä tiimin kesken että yhdessä koko päiväkodin henkilöstön kanssa. Työntekijöiden työvuorojärjestelyt luovat omahoitajuuden toteuttamiselle täysin omat haasteensa. Työntekijöiden pitäisi pystyä tarvittaessa joustamaan työajoistaan, jotta pienryhmätoiminnan toteuttaminen olisi aamupäivästä mahdollista. Myös omahoitajan tai omahoidettavan lapsen vaihtuminen ovat asioita, jotka vaikuttavat omahoitajuuden toteutumiseen lapsen edun mukaisesti. Näissä tilanteissa tärkeintä on varmistaa, että lapselle nimetään uusi omahoitaja, sillä pienikin matka yhden turvallisen aikuisen kanssa on lapselle tärkeä kokemus. (Salminen & Tynninen 2011: 64, 66, 69.)

4.4 Päivä- ja vuorohoito

Lasten päivähoidon lain (1973/36) ensimmäisessä pykälässä lasten päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä joko päiväkoti- tai perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Päiväkodilla tarkoitetaan samaisessa laissa tilaa, jossa järjestetään päiväkotihoidon hoitoa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan päiväkotitoiminta on keskeinen valtakunnallisten linjauksien mukainen varhaiskasvatuspalvelu, jossa toteutetaan varhaiskasvatusta eli ”pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta”. Tämän vuorovaikutuksen tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi tarvitaan kasvatuskumppanuutta, jotta kasvattajien ja perheiden yhteinen kasvatustehtävä muodostaa mielekkään kokonaisuuden lapsen kannalta. Yhteiskunnan järjestämä, valvoma ja tukema varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista vuorovaikutusta ja yhteisleikkiä, jonka lähtökohtana on kokonaisvaltainen näkemys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Päivähoidon keskeinen voimavara on ammattitaitoinen henkilöstö, jolla on vahva ammatillinen osaaminen ja tietous. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 11.)

Lasten päivähoidon lain toisessa pykälässä mainitaan, että lasten päivähoido on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapselle jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona hän sitä tarvitsee. Vuorohoidon eli ilta-, viikonloppu- ja yöhoidon avulla varmistetaan lapsen tarvitsema hoiva silloin, kun toinen tai molemmat vanhemmat työskentelevät vuorotyössä tai opiskelevat päätoimisesti. Laki lasten päivähoidosta pätee näin ollen myös vuorohoitoa tarjoaviin päiväkoteihin, niissä työskenteleviin vuorohoidon kasvattajiin ja heidän toimintaansa.

5 Tutkielman toteutus

5.1 Tutkielman tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kyselylomakkeiden avulla selvittää, mitkä omahoitajuuden osa-alueet toteutuvat Jokelan ja Mainingin päiväkotien vuorohoidoissa hyvin ja mitä osa-alueita tulisi jatkossa kehittää. Tutkielman tarkoituksena oli tuoda työntekijöiden ja vanhempien kokemus omahoitajuusmenetelmästä ja sen käytöstä näkyviin sekä pyrkiä saamaan heidän kauttaan kuva siitä, miten omahoitajuus toteutuu Jokelan ja Mainingin päiväkotien vuorohoidoissa. Lisäksi johtopäätöksissä pohditaan vastaajien antamia ehdotuksia siitä, miten omahoitajuutta voitaisiin vuorohoidossa parantaa tai helpottaa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

- Mitkä asiat edesauttavat omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa sekä vanhempien että työntekijöiden näkökulmasta?
- Mihin asioihin tulisi tulevaisuudessa kiinnittää huomiota, jotta omahoitajuutta voitaisiin kehittää vastaamaan asiakkaiden tarpeita parhaiten?

5.2 Valitut menetelmät

Opinnäytetyö on empiirinen eli sen kohteena on jokin reaali maailman ilmiö, josta hankitaan systemaattisen tiedonhankintamenetelmän avulla uutta tietoa. Tarkemmin eriteltynä opinnäytetyö on myös kuvaileva tutkielma, joka on empiirisen tutkimuksen alalaji. Kuvailevan tutkimuksen avulla kuvataan jonkin ilmiön luonnetta, yleisyyttä tai muita tunnuspiirteitä. (Uusitalo 1991: 60-62.)

Opinnäytetyön aineistokeruumenetelmänä käytetään yhteistyökumppaneiden toivomuksesta kyselytutkimusta, joka edustaa kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta. Yhteistyökumppaneiden toivomus perustui siihen, että kyselytutkielman avulla mahdollistetaan tie-

don hankkiminen useammalta henkilöltä kuin mikä olisi mahdollista esimerkiksi haastattelu-tutkimusta käyttämällä. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla pyritään yleistämään tutkittavaa ilmiötä esittämällä siihen liittyviä kysymyksiä pieneltä, perusjoukkoa edustavalta joukolta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa kyselyiden tuloksena saatua aineistoa käsitellään tilastollisin menetelmin. Kvantitatiivisen tutkimuksen perustana on mittaaminen, jonka tavoitteena on tuottaa luotettavaa, yleistettävää ja perusteltua tietoa. (Kananen 2008: 10.)

Kvantitatiivinen tutkimus muodostuu selkeistä vaiheista; ensin kerätään aineisto, joka sen jälkeen muokataan tilastollisen käsittelyn edellyttämään havaintomatriisin muotoon. Tämän jälkeen havaintomatriisissa olevia tietoja käsitellään tilastollisin menetelmin. (Uusitalo 1991: 79-80.) Havaintomatriisilla tarkoitetaan sitä tietokantapohjaa, jolle kyselyistä saadut tulokset syötetään (Kananen 2008: 12). Kyselytutkielma sopii opinnäytetyön käyttötarkoitukseen parhaiten, sillä tarkoituksena on selvittää tietoja, mielipiteitä, asenteita ja arvoja. Toisin sanoen sen avulla voidaan parhaiten selvittää, mitä mieltä vastaajat asioista ovat (Uusitalo 1991: 92). Kyselylomakkeista saadut vastaukset analysoitiin SPSS eli Statistical Package for Social Sciences -ohjelmiston avulla, joka on suunniteltu kvantitatiivisen eli määrällisen aineiston analyysiin (Metsämuuronen 2001: 3). Lisäksi kyselylomakkeista saadut avoimet vastaukset analysoidaan hyödyntäen sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi etenee aineiston hankinnasta aineiston sisäistämiseen ja teoretisointiin, jonka jälkeen aineisto luokitellaan karkeasti ja siihen luodaan keskeisimmät teemat. Tämän jälkeen todetaan näiden teemojen esiintymistiheys ja mahdolliset poikkeukset, jonka jälkeen aineisto luokitellaan uudestaan. Saatuja luokkia tulee sitten puoltaa tai horjuttaa, jonka jälkeen voidaan siirtyä johtopäätösten ja tulkintojen tekoon. Olennaista on huomioida, että sisällönanalyysissä analysointi tapahtuu aineiston ehdoilla. (Metsämuuronen 2003: 199, 201.)

5.3 Tutkimis- ja kehittämissympäristö

Jokelan päiväkotij sijaitsee Tuusulan Jokelassa ja se on perustettu vuonna 1974. Jokelan päiväkodin arvoiksi on heidän uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassaan nimetty lapsuus, leikki ja yhteisöllisyys. Pääsääntöisesti päiväkotij on auki kello 6.00-17.30, jonka lisäksi siellä toteutetaan perheiden tarpeen mukaan ilta-, yö- sekä viikonloppuhoitoa. Jokelan päiväkodissa toimii kaikkiaan viisi ryhmää ja lapsipaikkoja on 80. Jokelan päiväkodissa vuorohoitoa tarvitsee tällä hetkellä yhteensä vajaa 30 lasta, joista 13 on alle 3-vuotiaita. Myöhäisistä iltavuoroista vastaa alle 3-vuotiaiden ryhmän kolme lastenhoitajaa, joiden lisäksi öissä ja viikonlopuissa työskentelee yksi vakituinen lastenhoitaja sekä tarpeen mukaan sijaisia.

Jokelan päiväkodin myöhäinen iltavuoro määräytyy vuorohoidon työntekijälle sen mukaan, miten lapsia on sinä päivänä ilta- ja yöhoidossa. Vanhempien tulee ilmoittaa lastensa vuorohoidon tarpeesta edellisen viikon tiistaihin mennessä, jotta vuorohoidon työntekijät saavat

tietää työvuoronsa ajoissa. Vuorohoidon tarpeen ilmoittaminen hyvissä ajoin on tärkeää myös siksi, että iltahoitoon voidaan tarvittaessa, esimerkiksi lapsiluvun ylittyessä, pyytää toista työntekijää avuksi. Vuorohoito tapahtuu päiväkodin Talitiaisten ryhmässä, jonne vuorohoidon lapset siirtyvät arkisin omista päiväryhmistään noin kello 17.

Mainingin päiväkotij sijaitsee niin ikään Tuusulassa ja se on toiminut vuoden 2009 lopusta lähtien. Päiväkodin internetsivuilla kerrotaan, että heidän toiminnassaan tärkeitä toimintamuotoja ovat omahoitajuus, pienryhmätoiminta sekä leikki (Klaavonkallion päiväkotij Maininki). Päiväkotij tarjoaa ympärivuorokautista hoitoa, ja se on arkisin auki kello 5.30-22.00. Lisäksi päiväkodilla toteutetaan myös yö- ja viikonloppuhoitoa perheiden tarpeen mukaan. Mainingissa on kuusi lapsiryhmää, joissa on yhteensä 110 lapsipaikkaa. Näistä lapsista vuorohoitoa tarvitsee vajaa 80 lasta, joista vajaa 30 on alle 3-vuotiaita. Iltahoidon toteuttamisesta vastaa kaiken kaikkiaan kuusi lastenhoitajaa ja yksi lastentarhanopettaja, joiden lisäksi yö- ja viikonlopputyöntekijöitä on 3,5. Arkipäivisin päiväkodilla on iltavuorossa kolme työntekijää. Mainingin päiväkodissa vanhempien tulee Jokelan päiväkodin tapaan ilmoittaa lasten tulevan viikon vuorohoidon tarpeesta viimeistään kuluvan viikon tiistaina.

Vuorohoitoa toteutetaan Jokelan ja Mainingin päiväkodeissa eri tavoin. Siinä missä Jokelan päiväkodissa vuorohoito on suhteellisen pieni - mutta kuitenkin kasvava - osa päiväkodin toimintaa, on Mainingin päiväkotij kokonaisuudessaan vuorohoitoon keskittyvä. Näin ollen vuorohoito ja sitä kautta myös omahoitajuus toteutuvat kyseisissä päiväkodeissa toisistaan poikkeavilla tavoilla. Lisäksi on huomioitava, että Jokelan päiväkotij on toiminut jo vuodesta 1974 lähtien, kun taas Mainingin päiväkotij on uudempi yksikkö, jolla on toimintavuosia takanaan vasta muutama. Myös tämä vaikuttaa osaltaan siihen, kuinka päiväkodeissa vuorohoitoa toteutetaan ja kuinka paljon vuorohoidon omahoitajuutta on ollut mahdollista kehittää. Näistä eroista huolimatta molemmat päiväkodit ovat Tuusulan kunnallisia päivähoitoyksiköjä, joiden toimintaa ohjaa Tuusulan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. Tuusulan kunnan varhaiskasvatuspalveluiden lähtökohtana on luottamus perheen voimavaroihin. Ammattitaitoisen henkilöstön tehtävänä on toimia vanhempien kumppanina ja tukea osaltaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Tärkeä osa päiväkotien henkilökunnan ja vanhempien välistä yhteistyötä on lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen sekä jatkuva kasvatuskumppanuus. (Tuusulan varhaiskasvatussuunnitelma 2011: 5.) Tässä opinnäytetyössä ei vertailla vuorohoidon omahoitajuuden toteutumisen erilaisuutta Jokelan ja Mainingin päiväkotien välillä, vaan saadut lomakkeet on analysoitu yhdessä ilman jaottelua päiväkodin mukaan.

5.4 Tutkielman eteneminen

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Jokelan ja Mainingin päiväkotien kanssa tekemällä vuorohoidossa olevien lasten vanhemmille sekä vuorohoidossa työskenteleville kasvattajille erilli-

set kyselylomakkeet liittyen omahoitajuuden toteutumiseen vuorohoidossa (liitteet 1 ja 2). Tutkielma on tilastollinen ja sen havaintoyksikköinä toimivat tuusulalainen vuorohoitoa käyttävä vanhempi tai perhe ja Tuusulan kunnallisessa vuorohoidossa työskentelevä henkilö. Kyselytutkimuksen muuttujina toimivat taustatietojen (sukupuoli, ikä, ym.) ohella omahoitajuutta sekä vuorohoitoa koskevat kysymykset.

Tutkielman kohderyhmänä toimi 105 vuorohoitoa tarvitsevaa perhettä sekä 23 vuorohoidossa työskentelevää henkilöä eli kaikki ne perheet ja työntekijät, joita vuorohoito koskettaa sekä Jokelan että Mainingin päiväkodeissa. Kyselyyn vastaavia vanhempia ei haluttu rajoittaa esimerkiksi alle 3-vuotiaiden lasten vanhempiin, sillä tutkielman avulla haluttiin mahdollistaa omahoitajuuden yleinen tarkastelu riippumatta vuorohoidossa olevan lapsen iästä. Kyselyt toimitettiin paperiversioina vastaajille päiväkotien kautta saatekirjeiden (liitteet 3 ja 4) kera, ja vastaukset pyydettiin palauttamaan takaisin päiväkodille tammikuun 9. päivään mennessä. Saatekirjeiden sisältämän, tutkielmasta ja sen aineiston käsittelystä annetun tiedon nojalla vastaajat antoivat tietojaan ja mielipiteitään tutkielman käyttöön. Lisäksi saatekirjeiden avulla pystyttiin määrittelemään opinnäytetyön tekijän oikeudet käyttää ja säilyttää aineistoa. (Kuula 2011: 122.) Työntekijät saivat kyselylomakkeen itselleen päiväkodilla joko kahvihuoneesta tai omasta ryhmästään, kun taas vanhemmat saivat kyselylomakkeensa lapsensa ryhmän työntekijöiden kautta. Palautuspäivämäärään mennessä kyselylomakkeita oli palautettu vasta pieni määrä, jonka johdosta vanhemmille ja työntekijöille annettiin ylimääräiset kaksi viikkoa aikaa palauttaa kysely. 105 perheestä kyselylomakkeen palautti 22 perhettä, ja 23 työntekijästä vastasi 11 työntekijää. Kyselyiden pientä vastausprosenttia ja sen vaikutusta tutkielman luotettavuuteen pohditaan tarkemmin ”Eettiset kysymykset ja luotettavuus” - osiossa.

Aineiston keruun jälkeen opinnäytetyö eteni kyselylomakkeiden vastausten syöttämiseen SPSS-ohjelmistolle ja saatujen tulosten analysointiin taulukkojen ja pylväsdiagrammien muodossa. Lisäksi vastanneiden työntekijöiden ja vanhempien avoimet vastaukset kirjattiin ylös Word-ohjelmaan ja niistä tehtiin sisällönanalyysi. Saatujen tulosten analysoinnin jälkeen siirryin tekemään johtopäätöksiä ja kokoamaan omaa pohdintaani opinnäytetyön merkityksestä sekä yhteiskunnalliseen keskusteluun että omaan ammatilliseen oppimiseeni.

6 Tutkielman tulokset

6.1 Työntekijöiden näkemys omahoitajuuden toteutumisesta

Työntekijöiden kyselylomakkeet jaettiin yhteensä 23 työntekijälle Jokelan ja Mainingin päiväkodeissa. Kyselylomakkeet jaettiin Mainingin päiväkodissa niille henkilöille, jotka toimivat

lastentarhanopettajana tai lastenhoitajana riippumatta siitä, toimivatko he tällä hetkellä vuorohoitotyöntekijöinä vai eivät. Jokelan päiväkodissa lomake annettiin niille lastenhoitajille, jotka toimivat vuorohoitotyöntekijöinä. Kyselyyn vastasi 11 työntekijää, joista oletan suurimman osan toimivan lastenhoitajan nimikkeellä vastaajien koulutustaustoista päätellen. Seuraavaksi analysoin työntekijöiden antamia vastauksia käsittelemällä ensin lomakkeessa olleita rastituskysymyksiä, jonka jälkeen perehdyn tarkemmin työntekijöiden antamiin avoimiin vastauksiin.

Työntekijöiden kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 11 työntekijää. Vastanneisiin lukeutui yksi liikunnanohjaaja (AMK), yksi liikuntaneuvoja, neljä lähihoitajaa (36,4 % vastanneista), yksi lähikasvattaja, kaksi päivähoitajaa, yksi sosiaalikasvattaja ja yksi sosionomi (AMK). Vastanneista vajaat puolet (45,5 %) olivat yli 45-vuotiaita ja reilu kolmannes (36,4 %) alle 35-vuotiaita.

		fr	fr(%)	Prosenttia vastanneista	Kertymä prosentteina
Ikä	alle 25-vuotias	1	9,1	9,1	9,1
	25-35-vuotias	3	27,3	27,3	36,4
	36-45-vuotias	2	18,2	18,2	54,5
	46-55-vuotias	4	36,4	36,4	90,9
	yli 55-vuotias	1	9,1	9,1	100,0
	Yhteensä	11	100,0	100,0	

Taulukko 1: Vastanneiden työntekijöiden ikäjakauma (n = 11)

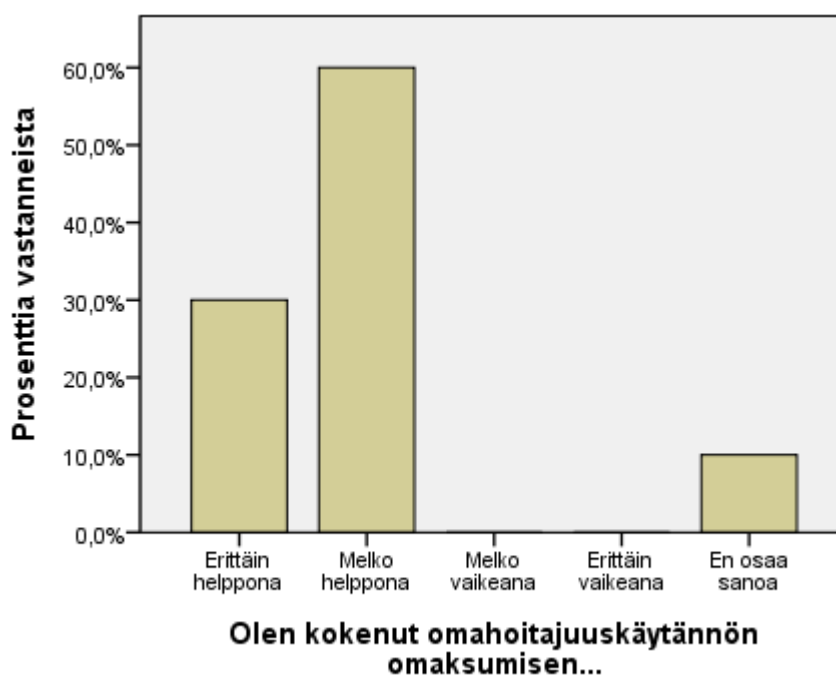
Vastanneista työntekijöistä yli puolet (54,5 %) on työskennellyt päivähoitossa yli 10 vuotta. Vastanneista reilu kolmannes (36,4 %) on työskennellyt päivähoitossa 3 vuotta tai vähemmän. Vastanneista työntekijöistä vajaat puolet (45,5 %) työskentelee tällä hetkellä 4-5-vuotiaiden ryhmissä. Alle 3-vuotiaiden ryhmissä työskentelee vajaa kolmasosa (27,3 %) vastanneista. Yksi työntekijöistä työskentelee 5-6-vuotiaiden ryhmässä, kun taas kaksi vastanneista ilmoitti työskentelevänsä jossain muussa kuin yllämainituissa lapsiryhmissä.

		fr	fr(%)	Prosenttia vastanneista
Työkokemus päivähoitossa	alle vuosi	1	9,1	9,1
	1-3 vuotta	3	27,3	27,3
	4-6 vuotta	1	9,1	9,1
	yli 10 vuotta	6	54,5	54,5
	Yhteensä	11	100,0	100,0

Taulukko 2: Työkokemus päivähoitossa (n = 11)

6.1.1 Omahoitajuusmenetelmä työn tukena

Vastanneista työntekijöistä suurin osa (60 %) koki omahoitajuuskäytännön omaksuminen olleen hänelle melko helppoa. Vajaa kolmasosa (30 %) vastaajista koki omahoitajuuden omaksumisen olleen erittäin helppoa. Yksi vastaajista oli jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Kaikki kyselyyn vastanneet työntekijät olivat sitä mieltä, että omahoitajuuskäytäntö tukee heidän työskentelyään.



Kuvio 1: Omahoitajuuskäytännön omaksuminen (n = 10)

Kyselyyn vastanneista työntekijöistä vajaat puolet (45,5 %) ilmaisi pystyvänsä olemaan aina tai lähes aina tarvittaessa yhteydessä omahoidettavien lastensa vanhempiin. Vajaa viidennes vastanneista (18,2 %) kertoi, etteivät he pysty olemaan riittävästi yhteydessä omahoidettavi-

en lastensa vanhempiin. Vastanneista työntekijöistä 60 % ilmoitti kokevansa suhteensa omahoidettaviin lapsiin todella läheisinä. Melko läheisinä suhteensa omahoidettaviin lapsiin arvioi 40 % vastaajista. Yksi työntekijä ei vastannut kysymykseen. Vastanneista 70 % koki tietävänsä tarpeeksi omahoidettavien lastensa asioista, kun taas 20 % koki tietävänsä jossain määrin omahoidettavien lastensa asioista. Yksi työntekijä ilmoitti, ettei hän tiedä tarpeeksi omahoidettavien lastensa asioista, ja yhden työntekijän vastaus jouduttiin hylkäämään hänen antamiensa kahden vastauksen vuoksi.

		fr	fr(%)	Prosenttia vastanneista	Kertymä prosentteina
Pystyn olemaan riittävästi yhteydessä omahoidettavien lasteni vanhempiin	Kyllä, (lähes) aina	5	45,5	45,5	45,5
	Kyllä, joskus	4	36,4	36,4	81,8
	En	2	18,2	18,2	100,0
	Yhteensä	11	100,0	100,0	

Taulukko 3: Riittävä yhteydenpito omahoidettavien lasten vanhempiin (n = 11)

Kysyttäessä päiväkodin arvojen toteuttamisesta vajaa kolmannes (27,3 %) työntekijöistä oli sitä mieltä, että he pystyvät toteuttamaan työpaikkansa arvoja erittäin hyvin. Loput vastaajista (72,7 %) ilmaisivat pystyvänsä toteuttamaan työpaikkansa arvoja melko hyvin. Vastanneista työntekijöistä reilut puolet (54,5 %) kertoivat, että lasten vanhemmat ovat olleet heidän kokemuksensa mukaan melko tyytyväisiä omahoitajuuteen. Vastaavasti vajaat puolet (45,5 %) ilmaisivat vanhempien olevan heidän kokemuksensa mukaan todella tyytyväisiä omahoitajuuteen.

		fr	fr(%)	Prosenttia vastanneista
Pystyn toteuttamaan vuorohoidossa päiväkotimme arvoja	Kyllä, erittäin hyvin	3	27,3	27,3
	Kyllä, melko hyvin	8	72,7	72,7
	Yhteensä	11	100,0	100,0

Taulukko 4: Päiväkodin arvojen toteuttaminen vuorohoidossa (n = 11)

6.1.2 Riittävä tietämys ja vuorohoidon vaikutus

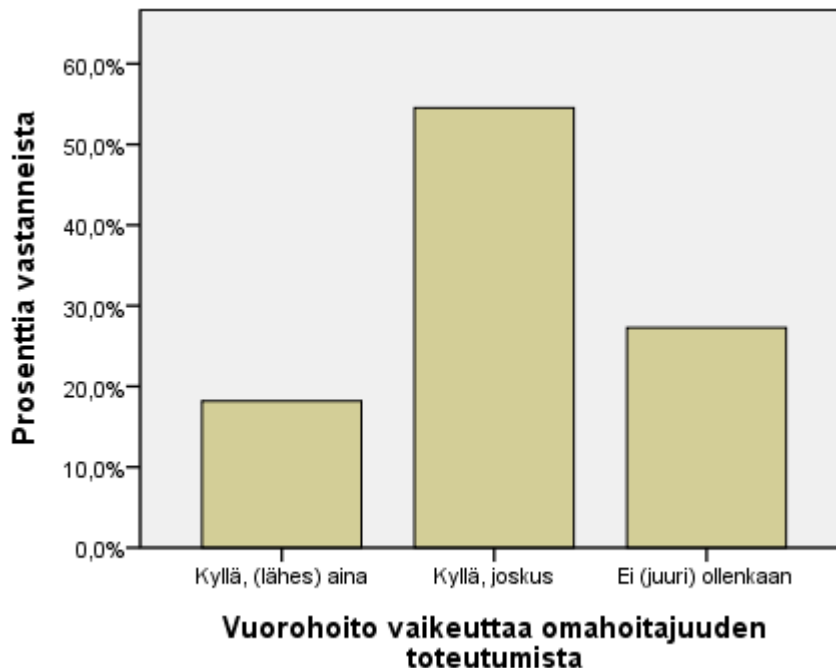
Kaikki ne työntekijät, jotka ovat osallistuneet omahoitajakoulutukseen, kokivat tietävänsä riittävästi omahoitajuusmenetelmästä. Heidän osuutensa vastanneista oli vajaat puolet (45,5 %). Ne työntekijät, jotka eivät olleet osallistuneet koulutukseen, kokivat tietävänsä omahoita-

juudesta jossain määrin tai ei ollenkaan riittävästi. Yhteys on tilastollisesti merkittävä, sillä p-arvo on 0,004. P-arvolla ilmaistaan testin merkitsevyytensä. P-arvon ollessa alle 0,01 voidaan testin tuloksen sanoa olevan tilastollisesti merkittävä. (Vuorinen 2010.)

		Osallistunut omahoitajakou- lutukseen		Yhteensä
		Kyllä	Ei	
Riittävä tietämys omahoita- juudesta	Kyllä	5 100,0%	0 ,0%	5 45,5%
	Jossain mää- rin	0 ,0%	5 83,3%	5 45,5%
	Ei	0 ,0%	1 16,7%	1 9,1%
	Yhteensä	5 100,0%	6 100,0%	11 100,0%

Taulukko 5: Omahoitajakoulutuksen vaikutus tietoon omahoitajuudesta (n = 11)

Suurin osa (72,7 %) kyselyyn vastanneista työntekijöistä oli sitä mieltä, että vuorohoito vaikeuttaa omahoitajuuden toteutumista aina tai joskus. Vajaan kolmanneksen (27,3 %) mielestä vuorohoidolla ei ole vaikutusta omahoitajuuden toteutumiseen.



Kuvio 2: Vuorohoidon vaikutus omahoitajuuden toteutumiseen (n = 11)

6.1.3 Omahoitajuus vuorohoidossa työntekijän sanoin

Työntekijöiden kyselylomake sisälsi yhteensä viisi avointa kysymystä, joiden lisäksi vastaajan oli mahdollista antaa muita kommentteja tai mielipiteitä asiaan liittyen. Kysymykset käsitelivät omahoitajan tehtäviä nykyisessä työssä, olemassa olevia käytäntöjä tai asioita jotka helpottavat tai hankaloittavat omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa, omahoitajuuden kehittämistä vuorohoitopäiväkodissa sekä työvuorojärjestelyjen vaikutusta omahoitajuuteen ja niiden kehittämistä tulevaisuudessa.

6.1.3.1 Omahoitajan tehtävät

Kahdeksan työntekijää yhdestätoista vastasi kysymykseen liittyen omahoitajan tehtäviin nykyisessä työssä. Työntekijöiden vastaukset jakautuvat selkeästi niihin tehtäviin, joita työntekijä tekee päiväkodissa lasten kanssa, yhteistyössä vanhempien kanssa sekä muihin mahdollisiin tehtäviin.

Kaikki kysymykseen vastanneet työntekijät ilmaisivat omin sanoin omahoitajan tehtävien liittyvän selkeästi lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen sekä lapsen hyvinvoinnin turvaamiseen päivän aikana. Suurin osa työntekijöistä mainitsi omahoitajan tehtäviksi muun muassa pienryhmätoiminnan, omahoidettavien lasten kanssa ruokailun ja heidän nukuttamisensa sekä lapsen apuna olemisen esimerkiksi vessa- ja pukemistilanteissa. Eräs työntekijöistä mainitsi

olevansa myös vastuussa omahoidettavien lastensa kasvunkansioiden kokoamisesta. Eräs työntekijä kuvailee omahoitajan tehtäviään päiväkodilla seuraavasti:

”Olen oman pienryhmäni omahoitaja kaikille lapsille. Toimimme esiopetuksessa paljon pienryhmänä, jolloin pääsen seuraamaan ja olemaan läsnä ”omille” lapsilleni.”

Kysymykseen vastanneiden työntekijöiden vastauksissa on havaittavissa se, kuinka olennainen osa vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on omahoitajuutta. Työntekijät mainitsivat tehtäviinsä kuuluvan esimerkiksi (tiivimpi) yhteistyö sekä kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa, tiedonsiirtäminen päiväkodilta vanhemmille sekä perheen ja vanhemmuuden tukeminen. Kaikki vastanneista työntekijöistä nostivat esille Vasu- eli varhaiskasvatuskeskustelun pitämisen osana omahoitajan tehtäviä. Osa mainitsi myös aloituskeskustelun pitämisen kuuluvan omahoitaja tehtäviin:

”Lapsen aloittaessa ph:n (päivähoidon) aloituskeskustelu vanhempien kanssa (lomake kunnan yhteinen), lapsen ”tutustuminen” minuun, muihin työntekijöihin ja lapsiin, ryhmään.”

Päivähoidossa tapahtuvan kasvatuksen ja vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi eräs työntekijöistä mainitsi hänen tehtäviinsä omahoitajana kuuluvan myös yhteydenpidon muihin lapsen kanssa tekemisissä oleviin palveluihin, esimerkiksi neuvolaan.

6.1.3.2 Omahoitajuutta helpottavat ja hankaloittavat käytännöt vuorohoidossa

Kysymykseen omahoitajuutta vuorohoidossa helpottavista käytännöistä vastasi yhdeksän työntekijää. Neljä vastaajista koki pienryhmätoiminnan ja sen eri muotojen helpottavan omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa. Kaksi työntekijää mainitsi aloituskeskustelun ja työyhteisössä yhteisesti sovittujen aloituskäytänteiden niin ikään helpottavan omahoitajuuden toteutumista. Lisäksi kaksi työntekijää mainitsi reissuvihkon käytön, työyhteisön sitoutuneisuuden sekä ymmärryksen omahoitajuusmenetelmästä omahoitajuuden toteutumista helpottavina asioina. Muiksi omahoitajuutta vuorohoidossa helpottaviksi seikoiksi työntekijät mainitsivat tiimin eli päiväkodin työryhmän suhtautumisen uuden lapsen aloittaessa hoidon, Vasu-keskustelun, joustavuuden sekä vakituiset ilta- ja yötyöntekijät.

Kysymykseen omahoitajuutta vuorohoidossa hankaloittavista asioista vastasi kymmenen työntekijää yhdestätoista. Yhtä lukuun ottamatta kaikki kysymykseen vastanneet työntekijät ilmaisivat työvuorojen hankaloittavan omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa. Työvuoro-

jen eriaikaisuuden vuoksi työntekijät kertoivat kokevansa, etteivät he kohtaa lapsia ja vanhempia tarpeeksi usein.

”Se, että joidenkin lasten vanhempia ei näe ollenkaan kahteen viikkoon, koska vanhemmat hakevat lapset vasta myöhään illalla ja oma työvuoro on loppunut jo ennen sitä. Se, että näkee lapsia vähemmän, jos esim. on itse aamuvuorossa ja lapsi iltavuorossa.”

Työvuorojen lisäksi työntekijät mainitsivat omahoitajuutta vuorohoidossa hankaloittavina asioina työntekijöiden sitoutumattomuuden omahoitajuusmenetelmään, (jatkuvasti vaihtuvat) sijaiset sekä sen, että aina ei ole aikaa kirjata ylös tietoja, jotka näin ollen unohtuvat myöhemmin.

6.1.3.3 Omahoitajuuden kehittäminen vuorohoitopäiväkodissa

Työntekijöistä kuusi vastasi kysymykseen, joka koski omahoitajuuden kehittämistä vuorohoitopäiväkodissa. Yksi työntekijöistä oli sitä mieltä, ettei omahoitajuutta ole tarpeen kehittää vuorohoidossa. Eräs toinen työntekijä toivoi, että kaikki työntekijät koulutettaisiin omahoitajuusmenetelmän käyttöön, jolloin he myös sitoutuisivat sen noudattamiseen paremmin. Lisäksi kehittämisen kohteina mainittiin työntekijöiden lisääminen iltavuoroihin, lasten yksilöllisen huomioinnin parantaminen sekä mahdollisesti sähköisen yhteydenpidon hyödyntäminen.

”Näkisin, että ”sähköistä” yhteydenpitoa voisi kehittää ja olla enemmän. Jos ryhmissä olisi esim. tietokoneet ja nettiliittymä, voisi sähköpostilla hoitaa asioita nopeasti suoraan omahoitajalta perheelle. -- Tämä voisi olla yksi ja nyky-aikainen tapa pitää yhteyttä jos ”omaa lasta” ei näe joka päivä hoitovuoroista johtuen.”

Yksi vastanneista myös ehdotti, että yötyöntekijöiden tulisi olla ”erikseen” ilman omahoitajuutta kenestäkään lapsesta. Näin ne työntekijät, keillä on omahoitajuus tietyistä lapsista, voisivat työskennellä päivä- ja iltavuoroissa ja olla näin enemmän läsnä lapsen hoitopäivän aikana.

6.1.3.4 Vuorohoidon työvuorojärjestelyjen vaikutus omahoitajuuteen sekä niiden kehittäminen

Kysyttäessä vuorohoidon työvuorojärjestelyjen vaikutuksesta omahoitajuuden toteutumiseen yhdeksän yhdestätoista työntekijästä vastasi. Suurimman osan eli viiden vastaajan mielestä työvuorojärjestelyt aiheuttavat sen, ettei työntekijä näe omahoidettavaa lastaan tarpeeksi.

Kolme vastanneista työntekijöistä oli sitä mieltä, että vuorohoidon työvuorojärjestelyt hankaloittavat omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa. Yksi työntekijä oli puolestaan sitä mieltä, että työvuorot suunnitellaan siten, ettei omahoitajuus kärsi. Toinen työntekijä kertoi omahoitajuuden toimivan vuorohoidossa mahdollisuuksien mukaan, vaikka työvuorojärjestelyt sitä hankaloittavatkin.

Kymmenen työntekijää vastasi kysymykseen siitä, kuinka vuorohoidon työvuorojärjestelyjä tulisi kehittää, jotta ne tukisivat paremmin omahoitajuutta. Kaksi työntekijää ilmaisi, ettei työvuorojärjestelyjä tarvitse kehittää.

” -- on hoitajien asenteesta kiinni pitkälti se, miten omahoitajuus toimii huolimatta työvuoroista.”

Kaksi vastaajista ehdotti, että työntekijöiden tulisi tehdä töitä sen mukaan, miten lapsi on hoidossa - vaikka tietävätkin tämän olevan mahdotonta. Niin ikään kaksi työntekijää ei tiennyt, kuinka työvuorojärjestelyjä voisi kehittää. Eräs vastaajista oli sitä mieltä, että työvuoroista tulisi pystyä joustamaan erityisesti silloin, kun päivähoitossa aloittaa uusi lapsi. Muutama työntekijä ilmoitti, että heidän mielestään iltatyöntekijöitä tulisi olla enemmän ja ilta- vuoroissa sekä viikonlopuissa pitäisi olla vakituiset työntekijät. Näin koko henkilökunnan ei tarvitsisi tehdä kaikkia vuoroja.

6.1.3.5 Muut kommentit ja mielipiteet

Seitsemän työntekijää antoi vastaustensa päätteeksi oman kommenttinsa tai mielipiteensä liittyen omahoitajuuden toteutumiseen vuorohoidossa. Erään työntekijän mukaan kaikki on sujunut hyvin. Kolme työntekijää oli sitä mieltä, että omahoitajuus on hyvä ja tarpeellinen asia päivähoitossa, joka toteutuu vuorohoidossa eri tavoin kuin tavallisessa päivähoitossa. Yksi työntekijä kertoi itse työntekijänä pyrkivänsä jatkuvuuteen säilyttäen lapsilla tutun hoitajan, mikä tuo lapselle hyvän ja turvallisen olon. Eräs vastaajista oli sitä mieltä, että kyselyn aihe on mielenkiintoinen ja tärkeä:

” -- haluamme nimenomaan kehittää omahoitajuutta. Mielestäni omahoitajuus on asenne- ja tahtokysymys jota voi toteuttaa myös vuorohoidossa, joskin eri tavalla kuin ”päivä-päiväkodeissa”. Vuorohoidossa on omat haasteensa ja niihin on mahdollista kehittää erilaisia malleja, joiden avulla omahoitajuus voi toteutua myös täällä.”

6.2 Vanhempien kokemukset omahoitajuudesta

Vanhempien kyselylomake jaettiin kaiken kaikkiaan 105 vuoroa tarvitsevalle perheelle Jokelan ja Mainingin päiväkodeissa. Perheiden lukumäärässä on otettu huomioon sisarusperheet, joihin kyselylomake jaettiin ainoastaan nuorimman sisaruksen kautta. Vanhempien kyselylomakkeita tuli takaisin yhteensä 22 kappaletta, joista yksi joudutaan käsittelemään teknisistä syistä johtuen muista kyselylomakkeista erillisenä. Kyseisessä lomakkeessa useampaan kysymykseen on valittu kaksi eri vastausvaihtoehtoa, jotka on merkitty lomakkeeseen samalla tavoin (ympyröimällä). Tulosten syöttäminen kyseiseltä lomakkeelta SPSS-ohjelmaan olisi ollut äärimmäisen haastavaa ja haitannut muiden kyselylomakkeiden analysointia, joten päätettiin analysoida kyseisen lomakkeen manuaalisesti muista lomakkeista erillisenä.

Kuten työntekijöiden kyselylomakkeiden analysoinnissa, aloitan myös vanhempien kyselylomakkeiden analysoinnin käymällä ensin lävitse kyselyssä olleita rastituskysymyksiä. Tämän jälkeen analysoin vanhempien kirjaamia avoimia vastauksia.

Kyselylomakkeeseen vastanneista vanhemmista selkeästi suurin osa (81,0 %) oli naisia. Vastanneiden joukossa oli kaksi miestä. Yhteensä kolmeen lomakkeeseen vastasivat huoltajat yhdessä (taulukossa 1 näkyvät kaksi lomaketta ja erikseen analysoitava lomake). Suurin osa vastanneista vanhemmista (45,5 %) olivat iältään 31-35-vuotiaita. Vanhemmista reilu viidesosa (22,7 %) oli alle 30-vuotiaita ja vajaa kolmannes (31,8 %) yli 36-vuotiaita. Erikseen analysoitavan lomakkeen vanhemmat olivat 25-35-vuotiaita.

		fr	fr(%)	Prosenttia vastanneista
Sukupuoli	Nainen	17	81,0	81,0
	Mies	2	9,5	9,5
	Huoltajat yhdessä	2	9,5	9,5
	Yhteensä	21	100,0	100,0

Taulukko 6: Vastanneiden vanhempien sukupuolijakauma (n = 21)

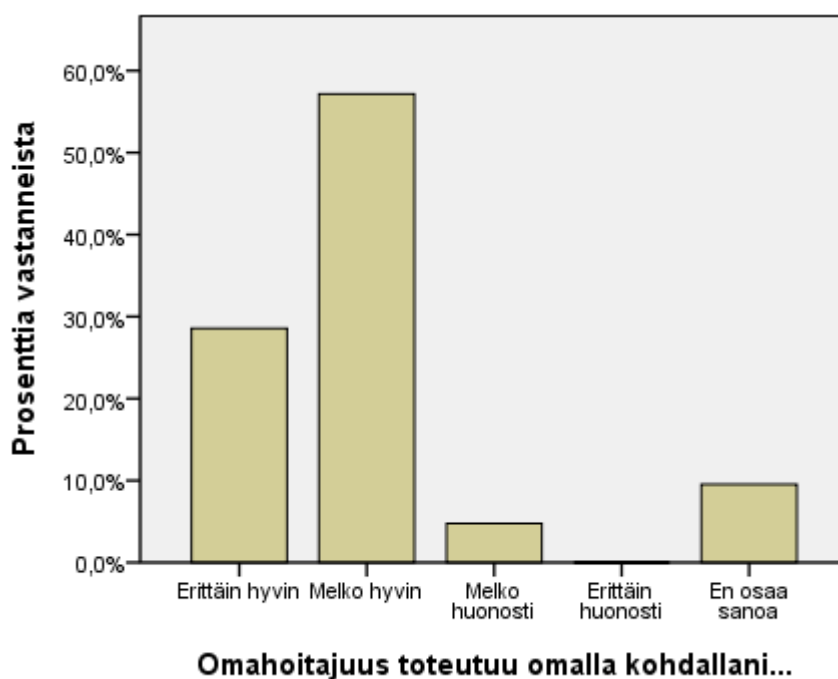
Vastanneilla vanhemmilla oli yhteensä hoidossa 28 lasta. Näistä lapsista suurin osa (61,9 %) oli alle 3-vuotiaita. Niiden lapsien iäkiä, jotka on mainittu erikseen analysoitavassa lomakkeessa, ei tässä yhteydessä mainita, jotta voidaan varmistaa lomakkeen täyttäneiden vanhempien anonyymius.

		Vastauksia		Prosenttia vastauksista
		Lkm	Prosenttia	
Lasten ikä	1-2-vuotias	13	46,4%	61,9%
	3-4-vuotias	9	32,1%	42,9%
	5-6-vuotias	6	21,4%	28,6%
	Yhteensä	28	100,0%	133,3%

Taulukko 7: Vuorohoidossa olevien lasten ikä (n = 28)

6.2.1 Tyytyväisyys omahoitajuuteen

Vastanneista vanhemmista vajaa kolmannes (28,6 %) kertoi omahoitajuuden toteutuvan omalla kohdallaan erittäin hyvin. Vastaavasti reilut puolet (57,1 %) ilmoittivat omahoitajuuden toteutuvan melko hyvin. Erikseen analysoitavassa lomakkeessa vanhemmat kokivat omahoitajuuden toteutuneen toisen lapsen kohdalla erittäin hyvin ja toisen kohdalla melko hyvin. Yksi vastanneista (4,8 %) ilmoitti omahoitajuuden toteutuvan hänen kohdallaan melko huonosti. Kaikki kyselyyn vastanneet vanhemmat ilmoittivat pystyvänsä tarvittaessa keskustelemaan lapsensa omahoitajan kanssa (lähes) aina tai melko usein. Myös erikseen analysoitavassa lomakkeessa vanhemmat kokivat pystyvänsä keskustelemaan lastensa omahoitajien kanssa (lähes) aina, kun kokevat sen tarpeelliseksi.



Kuvio 3: Omahoitajuuden toteutuminen vastaajan omalta osalta (n = 21)

Kyselyyn vastanneista vanhemmista selkeästi suurin osa (95,2 %) ilmoitti olevansa päiväkodin omahoitajuuteen erittäin tai melko tyytyväinen. Erikseen analysoitavassa lomakkeessa vanhemmat ilmoittivat olevansa päiväkodin omahoitajuuteen erittäin tai melko tyytyväisiä. Yksi vastaajista (4,8 %) kertoi olevansa päiväkodin omahoitajuuteen melko tyytymätön.

		fr	fr(%)	Prosenttia vastanneista	Kertymä prosentteina
Olen päiväkodin omahoitajuuteen...	Erittäin tyytyväinen	11	52,4	52,4	52,4
	Melko tyytyväinen	9	42,9	42,9	95,2
	Melko tyytymätön	1	4,8	4,8	100,0
	Yhteensä	21	100,0	100,0	

Taulukko 8: Tyytyväisyys päiväkodin omahoitajuuteen (n = 21)

Vastaajista reilut puolet (57,1 %) kertoi saavansa lapsensa päivän kulusta (lähes) aina tarpeeksi tietoa, kun taas reilu kolmasosa (38,1 %) kertoi saavansa riittävästi tietoa melko usein. Erikseen analysoitavan lomakkeen vanhemmat ilmoittivat saavansa lapsensa päivästä tarpeeksi tietoa (lähes) aina tai melko usein.

		fr	fr(%)	Prosenttia vastanneista
Saan lapsen päivän kulusta tarpeeksi tietoa hakiessani lapsen hoidosta	Kyllä, (lähes) aina	12	57,1	60,0
	Melko usein	8	38,1	40,0
	Vastanneita	20	95,2	100,0
	Puuttuu	1	4,8	
	Yhteensä	21	100,0	

Taulukko 9: Tieto lapsen päivän kulusta lasta hakiessa hoidosta (n = 21)

6.2.2 Päivähoidon aloitus ja vuorohoidon merkitys

Kyselyyn vastanneista vanhemmista kolmasosa (33,3 %) ilmoitti, etteivät he olleet lapsen hoidon alkaessa pitäneet lapsensa omahoitajan kanssa aloituskeskustelua. Loput vastaajista kertoi pitäneensä aloituskeskustelun päiväkodilla. Erikseen analysoitavan lomakkeen vanhemmat ilmoittivat pitäneensä omahoitajan kanssa aloituskeskustelun päiväkodilla. Vastaajista reilut puolet (52,4 %) olivat sitä mieltä, että heille kerrottiin lapsen hoidon alkaessa omahoitajuudesta melko hyvin. Loput vastanneista (47,6 %) olivat sitä mieltä, että heille kerrottiin omahoitajuudesta päiväkodilla erittäin hyvin. Myös erikseen analysoitavassa lomakkeessa vanhemmat kokivat, että heille on kerrottu omahoitajuudesta erittäin hyvin hoidon alkaessa.

		fr	fr(%)	Prosenttia vastanneista
Pidimme omahoitajan kanssa aloituskeskustelun	Kyllä, päiväkodilla	14	66,7	66,7
	Ei	7	33,3	33,3
	Yhteensä	21	100,0	100,0

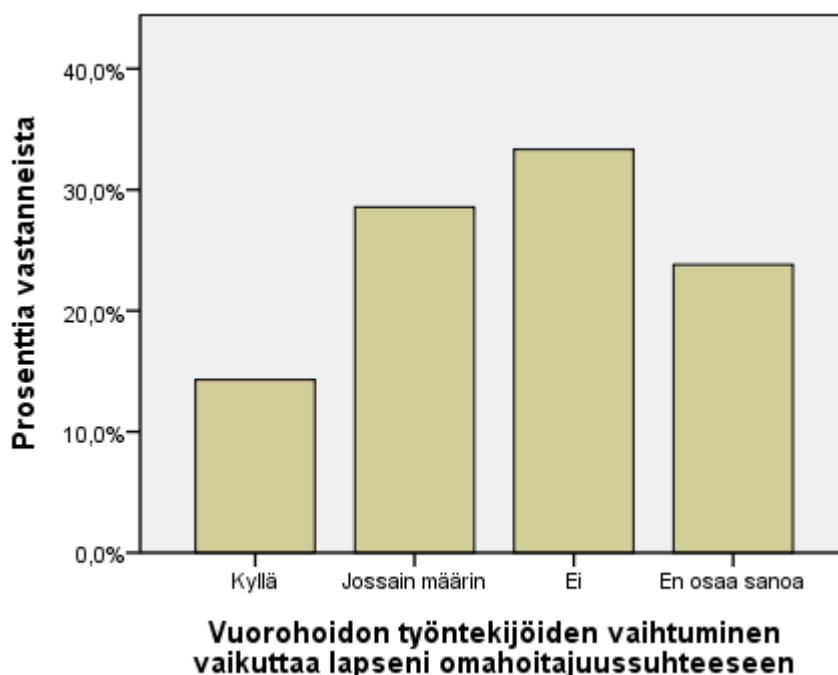
Taulukko 10: Aloituskeskustelun pitäminen lapsen hoidon alkaessa (n = 21)

Suurin osa vastaajista (66,7 %) kertoi omahoitajuuden näkyvän lastensa päiväkodin arjessa melko hyvin. Vajaa kymmenesosa vastaajista (9,5 %) oli sitä mieltä, ettei omahoitajuus näy päiväkodin arjessa juuri ollenkaan. Niin ikään kaksi vastaajaa (9,5 %) ilmoitti omahoitajuuden näkyvän päiväkodin arjessa erittäin hyvin. Erillisessä lomakkeessa vanhemmat kokivat omahoitajuuden näkyvän päiväkodin arjessa melko hyvin ja melko huonosti.

		fr	fr(%)	Prosenttia vastanneista	Kertymä prosentteina
Omahoitajuus näkyy päiväkodin arjessa...	Erittäin hyvin	2	9,5	10,0	10,0
	Melko hyvin	14	66,7	70,0	80,0
	Ei (juuri) ollenkaan	2	9,5	10,0	90,0
	En osaa sanoa	2	9,5	10,0	100,0
	Vastanneita	20	95,2	100,0	
	Puuttuu	1	4,8		
	Yhteensä	21	100,0		

Taulukko 11: Omahoitajuuden näkyminen nykyisen päiväkodin arjessa (n = 20)

Vastanneista vanhemmista vajaat puolet (42,9 %) olivat sitä mieltä, että vuorohoidon työntekijöiden vaihtuminen vaikuttaa heidän lapsensa omahoitajuussuhteeseen ainakin jossain määrin. Myös erikseen analysoitavassa lomakkeessa vanhemmat vastasivat vuorohoidon työntekijöiden vaihtuvuuden vaikuttavan heidän lastensa omahoitajuuteen jossain määrin. Kolmasosa (33,3 %) vastaajista oli sitä mieltä, ettei työntekijöiden vaihtuminen vuorohoidossa vaikuta heidän lapsensa omahoitajuussuhteeseen. Vajaat puolet (42,9 %) vastanneista vanhemmista ilmaisi olevansa sitä mieltä, että päiväkodin työvuorojärjestelyt tai työntekijöiden poissaolot hankaloittavat joskus omahoitajuuden toteutumista heidän kohdallaan. Reilu kolmannes (38,1 %) ilmoitti, etteivät päiväkodin työvuorojärjestelyt hankaloita heidän kohdallaan omahoitajuuden toteutumista. Erillisessä lomakkeessa vanhemmat ilmoittivat, etteivät päiväkodin työvuorojärjestelyt vaikuta heidän kohdallaan omahoitajuuden toteutumiseen. Vajaa viidesosa (19,0 %) vastaajista ei osannut sanoa kysymykseen mielipidettään.



Kuvio 4: Vuorohoitotyöntekijöiden vaihtumisen vaikutus omahoitajuuteen (n = 21)

6.2.3 Vanhempien vapaa sana vuorohoidon omahoitajuudesta

Vanhempien kyselylomake sisälsi yhteensä kolme avointa kysymystä, joiden lisäksi vanhempien oli työntekijöiden tapaan mahdollista antaa muita kommentteja ja mielipiteitä asiaan liittyen. Vanhempien avoimet kysymykset käsittelivät niitä olemassa olevia käytäntöjä ja asioita, jotka vastaajien mielestä helpottavat tai hankaloittavat omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa. Lisäksi heiltä kysyttiin, kuinka omahoitajuutta voitaisiin heidän mielestään kehittää lasten nykyisessä päiväkodissa. Avoimissa kysymyksissä kaikki vanhempien kyselylomakkeet on analysoitu yhdessä, mukaan lukien aikaisemmin erillään analysoitu kyselylomake.

6.2.3.1 Omahoitajuutta helpottavat ja hankaloittavat käytännöt vuorohoidossa

Kysymykseen omahoitajuutta vuorohoidossa helpottavista käytännöistä vastasi yhteensä 14 vanhempaa. Heistä kolme oli sitä mieltä, että omahoitajan tarpeeksi hyvä tuntemus lapsesta tai perheestä helpottaa omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa.

”Meillä on sinänsä hyvä, kun omahoitaja on sama kuin esikoisella ja nyt kun on kuopuksen omahoitaja, hän tuntee perheen ja tietää meidän kasvatustimet ja tietää mitä odotamme kasvatuksellisesti ja hoidollisesti --.”

Lisäksi vanhemmat mainitsivat omahoitajuutta helpottavina asioina pienryhmätoiminnan, rutiinit omahoitajan kanssa, vasu- ja muut keskustelut, reissuvihon sekä sen, että tiimin aikuiset hoitavat lapsia yhdessä. Eräs vanhemmista mainitsi vuorovaikutuksen hoitajien välillä helpottavan omahoitajuutta vuorohoidossa.

Omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa hankaloittavia käytäntöjä arvioi yhteensä 15 vanhempaa. Heistä suurin osa, kymmenen vastanneista, oli sitä mieltä, että työntekijöiden työaikojen ja lasten hoitoaikojen erilaisuus hankaloittavat omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa.

”Useimmiten vuorohoidon hoitaja ei ole omahoitaja tai edes oman ryhmän hoitaja. Lapset tutumpia vuorohoitajalle kuin omalle hoitajalle. Lapselle oman hoitajan merkitys jää pieneksi.”

Työ- ja hoitoaikojen eriaikaisuuden lisäksi kaksi vanhemmista ilmaisi vaihtuvan omahoitajan hankaloittavan omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa. Lisäksi hankaloittavina asioina mainittiin sijaisten kasvava määrä ja aikuisten vaihtuvuus päivähoitossa sekä vuorovaikutuksen puute hoitajien välillä. Eräs vastaajista kertoi täydellisen omahoitajuuden olevan mahdollista vuorohoidossa.

6.2.3.2 Omahoitajuuden kehittäminen vuorohoitopäiväkodissa

Kysymykseen omahoitajuuden kehittämisestä vuorohoitopäiväkodissa vastasi kahdeksan vanhempaa. Heistä kolme oli sitä mieltä, että vuorohoidon lapsille tulisi nimetä kaksi omahoitajaa, jotka voisivat muun muassa kommunikoida lapsen hyvinvoinnista päiväkodissa. Niin ikään kolme vastanneista haluaisi saada tiedon lapsen päivän kulusta omahoitajalta riippumatta siitä, sattuuko hän olemaan töissä lasta haettaessa päivähoitosta.

”Lapsen päivän kulusta on kiva saada tieto omahoitajalta, vaikka häntä ei näkisikään enää lasta haettaessa. -- Olisi siis jokin konkreettinen tieto (kirjoitus) siitä mitä päivän aikana on omalle lapselle tapahtunut. Olisi mahtavaa jos internetiä voisi käyttää tässä apuna.”

Muina kehittämisen kohteina vanhemmat näkivät vakinaisen omahoitajan varmistamisen lapselleen, henkilöstön säännölliset palaverit sekä pysyvämmät hoitajat iltoihin ja viikonloppuihin. Yksi vastanneista oli sitä mieltä, ettei omahoitajuuden kehittäminen vuorohoidossa ole heidän osaltaan tarpeellista.

6.2.3.3 Muut kommentit ja mielipiteet

Yhteensä kahdeksan vanhempaa antoi asiaan liittyen muita kommentteja ja mielipiteitä. Kolme kysymykseen vastanneista oli sitä mieltä, että omahoitajuus on toiminut heidän kohdallaan hyvin ja he ovat olleet menetelmään tyytyväisiä. Kaksi vastanneista ilmoitti omahoitajuuden olevan hyvä asia - vaikka sitä on hankala toteuttaa vuorohoidossa. Eräs vanhemmista kommentoi lapselle olevan tärkeää, että on yksi niin sanotusti oma aikuinen, johon voi turvata. Kolme vanhemmista koki tiedonsiirron olevan huonoa päiväpuolelta vuorohoidon puolelle ja he toivoivat asiaan tulevaisuudessa parannusta. Kaksi vanhemmista kommentoi tiimityöskentelyn ja lasten hoitamisen yhteistyönä olevan olennaista, ettei lapsi koe jäävänsä yksin omahoitajan ollessa poissa.

”Me nostamme hattua pitkille työsuhteille, hyvällä tieto-aidolla hoidetaan -- lapsia tiiminäkin. -- Tämän hetken omahoitajuus ei ole vaihtomäärässä kovin lapsiystävällistä toimintaa.”

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada kuva siitä, miten omahoitajuusmenetelmä käytännössä toteutuu Jokelan ja Mainingin päiväkotien vuorohoidoissa. Lisäksi tutkielman tarkoituksena oli kartoittaa omahoitajuuden toteutumisen sekä hyviä että huonoja puolia vuorohoidossa. Olennaista oli antaa sekä työntekijöille että vanhemmille vapaa sana ja mahdollisuus tuoda oma näkemyksensä esille.

7.1 Omahoitajuusmenetelmä vastaajien silmin

Saatujen tuloksien perusteella voidaan sanoa, että omahoitajuusmenetelmä on Jokelan ja Mainingin päiväkodeissa yleisesti hyväksytty ja käytetty menetelmä. Kaikki kyselyyn vastanneet työntekijät kertoivat omahoitajuuden tukevan heidän työskentelyään. Työntekijöiden tunne omahoitajuuden hyödyllisyydestä vastaa Kallandin esittämää näkökulmaa siitä, että päivähoiton laadun kehittämisessä omahoitajuusmenetelmän käyttöön ottaminen on ensimmäinen periaate. Omahoitajuusmenetelmän kautta voidaan Kallandin (2011: 158-160) mukaan luoda kiinteä suhde lapsen ja hoitajan välille, minkä myös kyselyyn vastaajat ovat kokeneet tärkeänä osana päivähoitoa. Kyselyyn vastanneet työntekijät ovat kokeneet omahoitajuusmenetelmän omaksumisen joko melko tai erittäin helppona. Työntekijät kokivat omahoitajuutta vuorohoidossa helpottavina käytäntöinä esimerkiksi pienryhmätoiminnan, keskustelut vanhempien kanssa sekä reissuvihon käytön. Lasten vanhempiin työntekijät pystyvät pitämään yhteyttä tarvittaessa lähes aina tai melko usein. Mielestäni on mielenkiintoista huomioida,

että vain puolet vastanneista työntekijöistä koki voivansa pitää omahoidettavien lastensa vanhempiin yhteyttä (lähes) aina tarvittaessa. Jatkossa tulisi pohtia, mikä estää osaa työntekijöistä ottamasta vanhempiin yhteyttä työnteon ohella, vaikka omahoitajuudessa on kyse myös kasvatushenkilökunnan ja vanhempien välisestä yhteistyöstä.

Mielenkiintoista on huomioida, kuinka kaikki ne viisi työntekijää, jotka ovat osallistuneet omahoitajakoulutukseen, kokivat tietävänsä riittävästi omahoitajuudesta. Puolestaan ne työntekijät, jotka eivät olleet osallistuneet omahoitajakoulutukseen, kokivat, että heidän tietämyksensä omahoitajuudesta on jossain määrin tai ei lainkaan riittävä. Näin ollen voidaan olettaa, että omahoitajuuskoulutuksella on suora yhteys siihen, millainen tietämys työntekijällä omahoitajuudesta on. Havaintoa vahvistaa myös erään työntekijän toive siitä, että kaikkien päiväkodin työntekijöiden tulisi osallistua omahoitajakoulutukseen, jotta heidän sitoutuneisuutensa kyseiseen menetelmään kasvaisi. Työntekijöiden sitoutuminen omahoitajuuskäyttöön tuntui olevan työntekijöiden avointen vastausten keskuudessa peräänkuulutettu, omahoitajuutta tukeva asia. Kallandin tekemät johtopäätökset hyvästä päivähoitosta niin ikään osoittavat, että päivähoiton henkilökunnan koulutus vaikuttaa suoraan lasten ja hoitajien väliseen vuorovaikutukseen ja sitä kautta lasten hyvinvointiin päivähoitossa (2011: 154-156).

Vanhemmat kertoivat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta olevansa tyytyväisiä omahoitajuuteen niin omalta osaltaan kuin yleisestikin. He kokivat esimerkiksi saavansa lapsensa päivän kulusta (lähes) aina tai melko usein riittävästi tietoa. Työntekijöiden tapaan vanhemmat kokivat, että pienryhmätoiminta ja reissuvihon käyttö tukevat omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa. Lisäksi he mainitsivat työntekijän tietämyksen lapsesta helpottavan omahoitajuutta. Kuitenkin reilusti yli puolet vastanneista vanhemmista oli sitä mieltä, että omahoitajuus näkyy nykyisessä päiväkodissa vain melko hyvin. Kaksi vastaajaa oli jopa sitä mieltä, ettei omahoitajuus näy päiväkodin arjessa juuri lainkaan. Omahoitajuusmenetelmä koskettaa sekä lasta että hänen perhettään, minkä vuoksi on mielestäni tarpeen pohtia, miksei päiväkodin arjessa välity vanhemmille riittävää kuvaa omahoitajuuskäytännön toteuttamisesta.

Toinen huomioitava seikka on, että vastanneista vanhemmista vain kaksi kolmasosaa ilmoitti käyneensä lapsensa omahoitajan kanssa aloituskeskustelun ennen päivähoiton alkua. Loput vastanneista olivat käyneet aloituskeskustelun päiväkodilla. Kuten edellä on esitetty, on päivähoiton aloittaminen ja lapsen tutustuttaminen päiväkotiin omahoitajuusmenetelmän kannalta oleellisen tärkeää. Teoreettisessa viitekehyksessä muun muassa Kalland (2011: 158-160), Furman (1987: 38) sekä Salminen ja Tynninen (2011: 41-43) painottavat päivähoiton aloittamiskäytäntöjen erityistä tärkeyttä lapsen hyvinvoinnin sekä vanhempien ja henkilöstön välisen yhteistyön kannalta. Aloituskeskustelussa lapsen vanhemmat kohtaavat omahoitajan ensimmäistä kertaa, joten se muodostuu heidän välisen yhteistyönsä kannalta tärkeäksi tiedonvaihto- ja tutustumishetkeksi. Aloituskeskustelujen pitämiseen tulisi siis mielestäni jatkos-

sa kiinnittää entistä enemmän huomiota - mainitsihan kaksi työntekijää aloituskeskustelun olevan omahoitajuutta vuorohoidossa helpottava käytäntö.

7.2 Suurin haaste työ- ja hoitoaikojen erilaisuus

Kyselyistä saatujen tuloksien perusteella on selvää, että suurin omahoitajuutta vuorohoidossa hankaloittava asia on sekä vanhempien että työntekijöiden mielestä työntekijän työaikojen erilaisuus verrattuna lapsen hoitoaikoihin. Tästä huolimatta vastaajat olivat sitä mieltä, että työntekijöiden työaikoja on mahdotonta sovittaa lapsen hoitoaikoihin, ja siksi kyselyyn vastanneet halusivat kehittää omahoitajuutta vuorohoidossa muilla tavoin. Työntekijöistä yli puolet oli sitä mieltä, että vuorohoito vaikeuttaa omahoitajuuden toteutumista joskus tai (lähes) aina. Avoimissa vastauksissa työntekijät kertovat vuorohoidon aiheuttavan pitkiäkin taukoja lapsen ja tämän perheen kohtaamisessa, mikä vaikuttaa suoraan omahoitajuussuhteeseen. Vastanneista vanhemmista vajaa puolet ilmoitti vuorohoidon vaikuttavan lapsensa omahoitajuussuhteeseen. Eräs vanhempi jopa ilmoitti vuorohoidon työntekijän tuntevan vuorohoidossa olevan lapsensa paremmin kuin lapsen omahoitaja. Edellä esiteltiin Kallandin (2011: 170-171) mielipide siitä, kuinka vuorohoitopäiväkodit palvelevat ainoastaan vanhempien, ei lasten tarpeita. Herääkin kysymys siitä, toimiiko vuorohoidon omahoitajuus vastaajan kohdalla lapsen edun mukaisesti, jos jokin toinen kuin lapsen päiväkodin ensisijaiseksi kiintymyskohdeksi tarkoitettu omahoitaja tulee lapselle tutummaksi ja näin myös turvallisemmaksi.

Vaikka suurin osa vastanneista vanhemmista ja työntekijöistä kertoi olevansa tyytyväisiä vuorohoidon omahoitajuuteen, voi tutkielman vastauksista silti päätellä kehittämisen kohteita olevan paljon. Työ- ja hoitoaikojen erilaisuuden lisäksi vastaajat kokivat vuorohoidon omahoitajuuden haasteina toimimattoman tiedonsiirron, työntekijöiden sitoutumattomuuden omahoitajuusmenetelmään sekä usein vaihtuvat työntekijät ja sijaiset. Siinä missä työntekijät korostivat enemmän tiedonsiirron toimimisen ja sitoutumisen tärkeyttä, olivat vaihtuvat työntekijät enemmän vanhempien murheen aiheena. Moni vastaaja peräänkuulutti pitkiä ja vakituisia työsuhteita, joiden kautta omahoitajuus olisi lapsilähtöisempää. Työntekijöiden toivomukseen kollegojensa sitoutumisesta liittyy varmasti myös heidän esittämänsä ajatus siitä, että omahoitajuuden toteuttaminen vuorohoidossa on pitkälti asennekysymys. Työntekijöiden sitoutuneisuutta omahoitajuuteen peräänkuuluttavat myös Salminen ja Tynninen, jotka kertovat aidon sitoutuneisuuden ja yhteisesti sovittujen sääntöjen olevan omahoitajuusmenetelmän olennaisin asia (2011: 13-14). Tulevaisuudessa onkin varmasti tarpeellista järjestää aiempaa useammin vuorohoidon omahoitajuuteen liittyviä arvo- tai muita vastaavia keskusteluja, joissa työyhteisö voi yhdessä pohtia toimintaansa ja tavoitteitaan vuorohoidon omahoitajuuden suhteen.

7.3 Kehittämisen kohteina tiedonsiirto ja vakituiset työntekijät

Saatujen vastauksien perusteella vuorohoidossa näyttäisi olevan useampi asia, joihin sekä vanhemmat että työntekijät toivovat tulevaisuudessa parannusta. Näitä asioita ovat esimerkiksi pysyvien hoitajien ja työsuhteiden varmistaminen, työntekijöiden osallistuminen omahoitajuuskoulutukseen sekä tiedonsiirron parantaminen. Mainitut kehittämisen kohteet ovat selvässä yhteydessä niihin asioihin, jotka vastaajat mainitsivat vuorohoidon omahoitajuutta hankaloittavina asioina.

Eniten käytännön kehittämisehdotuksia vastaajat antoivat liittyen tiedonsiirron parantamiseen. Tiedonsiirtoon toivottiin parannusta sekä työntekijöiden välille päiväkodin ilta- ja päiväpuolella että työntekijöiden ja vanhempien välille. Sekä työntekijöiden että vanhempien vastausten joukossa esiintyi toiveita muun muassa siitä, että tiedonsiirrossa tulisi tulevaisuudessa hyödyntää Internetiä. Internetin käytön avulla voitaisiin varmistaa niin omahoitajan kuin vanhempienkin pysyminen ajan tasalla lapsen kasvusta, kehityksestä sekä hoitopäivien kulusta. Osa vastaajista toivoi, että he saisivat käyttöönsä konkreettisen viestivihon, kun taas osalla vastaajista oli tällainen jo käytössään. Kun otetaan huomioon kyselyyn vastanneiden tyytyväisyys viestivihkoon ja sen päivittäiseen käyttöön vuorohoidossa, tulisi kyseinen käytäntö levittää koskemaan kaikkia vuorohoidossa olevia lapsia ja heidän perheitään - ei ainoastaan niitä, jotka ovat sitä itselleen vaatineet. Internetin hyödyntäminen tiedonsiirrossa olisi puolestaan teknologian hyödyntämistä parhaimmillaan. On kuitenkin olennaista pohtia sitä, onko kaikilla työntekijöillä realistista mahdollisuutta käyttää tietokonetta päivittäin päästäkseen informoimaan omahoidettavien lastensa vanhempia internetin kautta. Vai tulisiko tietokonetta käyttää muun sanallisen ja kirjallisen tiedonsiirron ohella esimerkiksi lähettämällä viikon päätteeksi lapsen vanhemmille tietoa siitä, missä merkeissä lapsen viikko on sujunut?

Oman haasteensa vuorohoidon puolella näyttää tuovan hoitajien suuri vaihtuvuus. Tämä näkyy kyselyyn vastanneiden mukaan lasta päivän aikana hoitavien aikuisten määrässä sekä työntekijöiden lyhyinä työsuhteina ja sijaisten suurena määränä. Työntekijöiden vaihtuvuus on suuressa ristiriidassa omahoitajuusmenetelmän olennaisimman periaatteen eli yhden turvallisen kiintymyssuhteen takaamisen kanssa. Keskisen (2006: 224-225) mukaan päivähoidon työntekijät kokevat työssään henkilöresurssien puutteen erityisen rasittavana, mikä vaikuttaa suoraan lapsen ja hoitajan väliseen vuorovaikutukseen. Niin ikään Kalland mainitsee tekemissään johtopäätöksissä päiväkodin työntekijöiden pysyvyydellä olevan ratkaiseva merkitys lapsen kehitykselle (2011: 154-156).

Työntekijöiden vaihtuvuus erityisesti vuorohoidon puolella luo täysin omat haasteensa päiväkodin johtajille, joiden tehtävänä on luoda vuorohoitopäiväkodista työntekijälle yhtä miellyttävä ja antoisa työpaikka kuin mitä tavallinen päiväkoti voi jo olla. Työyhteisön tulee ilmapii-

rinsä ja resurssiensa puolesta vastata varhaiskasvatuksen työntekijöiden tarpeita, heidän mahdollisuuttaan vaikuttaa ja päästä etenemään urallaan. Esimies voi omalta osaltaan vaikuttaa työyhteisöön edistämällä avoimuutta ja tasavertaisuutta sekä huolehtimalla omahoitajuuden toteutumisesta myös vuorohoidon puolella. Salmisen ja Tynnisen mukaan esimiehen tulee myös varmistaa työntekijöille ja tiimeille tarpeeksi aikaa yhteiselle pohdinnalle liittyen omahoitajuusmenetelmän käyttöön, sen arvioimiseen ja toiminnan suunnitteluun (2011: 64, 66). Muutama kyselyyn vastannut oli niin ikään sitä mieltä, että päiväkodin työntekijöille tulisi varmistaa säännölliset suunnittelu- ynnä muut vastaavat palaverit. Näin tekemällä esimies osoittaa välittävänsä työntekijöistään ja arvostavansa heidän työpanostaan lasten ja heidän perheidensä hyväksi. Tosiasia on, että vuorohoitopäiväkodin mukanaan tuomat ilta-, yö- ja viikonloppuvuorot eivät houkuttele monia varhaiskasvatuksen ammattilaisia, ja siksi vuorohoidosta tulisi omasta mielestäni tehdä nykyistä houkuttelevampi osa työelämää.

Esimiehen panoksella on myös oma vaikutuksensa siihen, kuinka työntekijät sitoutuvat omahoitajuusmenetelmään ja toteuttavat sitä päiväkodissa niin ilta- kuin päiväpuolellakin. Erityisesti kyselyyn vastanneet työntekijät kuuluttivat sitoutumisen ja työntekijän asenteen perään mitä tulee omahoitajuuden toteutumiseen ja toteuttamiseen vuorohoidossa. Omahoitajuusmenetelmän ymmärtämiseen ja hyväksymiseen vaikuttaisi varmasti se, että kaikki työntekijät pääsisivät osallistumaan omahoitajakoulutukseen. Näin koko työyhteisö olisi työmenetelmän käytössä samalla lähtöviivalla ja asioita voitaisiin tarkastella enemmän omahoitajuuden näkökulmista ja sen periaatteita hyödyntäen. Oman kokemukseni mukaan päivähoidossa usein tarjotaankin työntekijälle mahdollisuus osallistua omahoitaja- tai varhainen vuorovaikutus - koulutukseen. Onkin syytä pohtia, mikä estää työntekijöitä osallistumasta omahoitajakoulutukseen työnteon ohella. Onko kyse sittenkin resurssien puutteesta, arjen kiireestä tai työntekijän kokemuksesta, että omahoitajuusmenetelmä on vuorohoidossa tarpeeton?

8 Eettiset kysymykset ja tutkielman luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessäni olen ottanut työn jokaisessa vaiheessa huomioon tutkimusetiikan ja hyvän tieteellisen käytännön periaatteet. Olen noudattanut tutkimustyössäni, tulosten tallentamisessa sekä niiden esittämisessä ja arvioinnissa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Olen käyttänyt opinnäytetyössäni eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sekä ottanut muiden tutkijoiden työt huomioon asianmukaisella tavalla. Lisäksi olen suunnitellut, toteuttanut ja raportoinut työni yksityiskohtaisesti sekä kantanut vastuuni ja sitoutunut noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen 2002: 3.) Olen omalta osaltani pitänyt huolen tekijänoikeuksien kunnioittamisesta ja lisännyt tutkielmaani asianmukaiset lähdeviitteet ja lähdeluettelon. Viit- taamalla tekstissäni käytettyihin lähteisiin osoitan kunnioitusta aiemmin asiaa käsitelleille

tutkijoille. Lisäksi osoitan näin omaa perehtymistäni aiheeseen. Lähdeviitteet merkitsemällä ja lähdeluettelon avulla helpotan niin ikään lukijoita alkuperäislähteiden löytämisessä. (Kuula 2011: 68-69.)

Arja Kuula kertoo tunnustettavuuden estämisen olevan yksi parhaiten tunnettuja ihmistieteiden tutkimuseettisiä normeja. Näin ollen olen tutkielman tulosten analysoinnissa poistanut vastaajilta keskeiset tunnisteet eli varmistanut heidän anonyymiutensa. (2011: 200-201.) Anonyymiuden takaaminen ei palvele ainoastaan kyselyyn vastanneita, vaan se lisää myös tutkielman tekijän vapautta. Anonyymius muun muassa edistää tutkielman objektiivisuutta ja mahdollistaa arkojenkin asioiden käsittelyn tutkielmassa. (Mäkinen 2006: 114.) Esimerkiksi työntekijöiden avointen vastausten kohdalla olen jättänyt mainitsematta vastaajan iän tai koulutuksen, jotta opinnäytetyön lukija ei voi jäljentää vastauksen antajaa. Opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen aion hävittää saamani aineiston, kuten olen kyselyyn vastanneille saatekirjeissä luvannut. Olen käyttänyt aineistoa ainoastaan ilmoittamaani käyttötarkoitukseen eli opinnäytetyöni tekemiseen. Olen myös huolehtinut aineiston säilyttämisestä ja sen salapidosta asianmukaisesti. (Kuula 2011: 222.)

Vastausajan pidentämisestä sekä työntekijöiden ja vanhempien muistuttamisesta huolimatta kyselyiden vastausprosentti jäi pieneksi. Perheiden vastausprosentti jäi noin kahteenkymmeneen, ja työntekijöistä vastasi vajaat puolet. Pienestä vastausprosentista johtuen tutkielmaa ei voida pitää luotettavana, eikä sen tuloksia voida yleistää koskemaan kaikkia Suomen tai edes Keski-Uusimaan ympärivuorokautisia päiväkoteja. Pieneen vastausprosenttiin saattoi osaltaan vaikuttaa monta asiaa. Ensinnäkin lomakkeiden jakeluajankohta ajoittui hetkeen ennen joulua, joten vastaajia pyydettiin palauttamaan lomakkeet päiväkoteihin joulun, uuden vuoden ja loppiaisen jälkeen. Tuohon aikaan moni vastaajista oli lomalla ja kyselylomake saattoi jäädä heiltä kokonaan saamatta tai he eivät muistaneet lomakkeen olemassaoloa. Lisäksi kyselyihin olisi voitu saman tien asettaa pidempi vastausaika kuin mitä saatekirjeessä mainittiin. Vaikka vastausaikaa pidennettiin jälkikäteen, saattoi moni kyselylomakkeen saaneista ajatella, ettei lomakkeita oteta enää vastaa. Yksi vaihtoehto olisi myös ollut kyselyn toteuttaminen sähköisesti, mutta on vaikeaa sanoa, olisiko sekään lisännyt kyselyyn vastanneiden määrää.

Päiväkotien työntekijöitä olisi pitänyt informoida saatekirjeen lisäksi henkilökohtaisesti tulevasta kyselytutkielmasta, sen tarkoituksesta ja tavoitteista. Olisin voinut esimerkiksi käydä päiväkodeilla henkilökohtaisesti esittelemässä tutkielman koko työyhteisölle ennen lomakkeiden jakamista, jolloin työyhteisö olisi luultavasti sitoutunut paremmin lomakkeiden jakamiseen vanhemmille sekä vastannut siihen itsekin. Käydessäni yhteistyöpäiväkodeilla sain usein sen vaikutelman, ettei monikaan työntekijöistä tiennyt mistä kyselylomakkeissa on kyse ja kenelle se on tarkoitettu annettavaksi. Tästä voi myös päätellä, että yhteistyötä työyhteisön

edustajien kanssa olisi pitänyt tehdä enemmän jo alkumetreiltä lähtien. Kyselylomakkeita olisi myös pitänyt testata paremmin ennen niiden jakamista päiväkodeihin. Testasin sekä vanhempien että työntekijöiden kyselylomakkeita lähettämällä sen eräälle koulutoverilleni, joka työskentelee päiväkodissa ja kenellä itsellään on lapsia. Sain muutamalta työntekijältä palautetta siitä, että kysymyksiin oli vaikeaa vastata. Toisaalta kysymysten oli tarkoituskin herättää työntekijöissä ajatuksia ja pakottaa heidät ajattelemaan asiaa pidemmälle, mutta toisaalta voi olla, että vähempikin olisi riittänyt.

9 Pohdinta

Ympäri vuorokautisen päivähoidon tarve näyttäisi olevan kasvussa. Erityisesti pieniä lapsia tuodaan jo varhain hoitoon ja heidän hoitopäivänsä saattavat venyä yli kymmenen tunnin pituisiksi. Tämän kyselytutkielman tarkoituksena oli selvittää, kuinka Jokelan ja Mainingin päiväkotien vuorohoidoissa toteutuu omahoitajuus, mitkä ovat sen hyvät puolet ja mitä puolia tulisi tulevaisuudessa kehittää. Pienestä vastausprosentista huolimatta tutkielman tulokset antoivat pientä viitettä siitä, mihin työntekijät ja vanhemmat ovat vuorohoidon omahoitajuudessa tyytyväisiä ja mitä asioita he toivoisivat tulevaisuudessa kehitettävän. Yhteiskunnalliseen keskusteluun opinnäytetyön on tuskin mahdollista vaikuttaa, sillä sen yleistettävyydestä ei ole näyttöä. Opinnäytetyön tulokset myötäilevät kuitenkin osittain niitä päivä- ja vuorohoittoon sekä omahoitajuuteen liittyviä tutkimuksia ja teoksia, jotka ovat olleet Suomessa esillä viimeisten parin vuoden aikana. Mikäli tutkielman vastausprosentti olisi ollut suurempi ja saadut tulokset samansuuntaisia kuin mitä ne nyt ovat, olisi opinnäytetyö luultavasti herättänyt aiheesta entistä enemmän keskustelua päivähoidossa ja ehkä jopa mediassa asti.

Jatkossa olisi ihanteellista, mikäli toteutettu kyselytutkielma voitaisiin toistaa useammassa päiväkodeissa pyrkien saamaan luotettavampaa materiaalia omahoitajuuden toteutumisesta vuorohoidossa. Kyselytutkimuksen lisäksi aiheesta olisi tarpeellista saada lisätietoa esimerkiksi haastattelemalla vuorohoitotyöntekijöitä, vuorohoidossa olevien lasten vanhempia sekä vuorohoitopäiväkotien johtajia. Haastattelemalla tutkijan on mahdollista tarkentaa kysymyksiään sekä tarttua niihin aiheisiin, jotka ovat tutkimuksen kannalta oleellisia ja mielenkiintoisia. Yleiskuvan saamisen lisäksi tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista vertailla eri ympärivuorokautisia päiväkoteja ja sitä, kuinka omahoitajuuskoulutus vaikuttaa vuorohoidon omahoitajuuteen ja sen toteuttamiseen käytännössä. Tutkielmani aihe on tarpeellinen lapsen edun näkökulmasta ja useampien tutkimuksien myötä se voisi saada aikaan uutta, yhteiskunnallista keskustelua.

Opinnäytetyön tekeminen osoittautui itselleni yhtä haastavaksi tehtäväksi kuin olin ajatellutkin sen olevan. Jo alussa päätin tehdä opinnäytetyön yksin, sillä sain tutulta päiväkodilta val-

miin aiheen ja koin, että yksin tekemällä pääsisin parhaiten etenemään työssä omassa tahdisani. Vaikka työn tekeminen yksin on ollut ajoittain haastavaa ja turhauttavaakin, olen saanut tarvitsemaani tukea ja ohjausta ohjaavalta opettajaltani, työyhteisön edustajilta sekä koulutovereiltani opponoinnin ja vapaan keskustelun muodossa. He toivat työhöni niitä kaivattuja uusia näkökulmia, joita en itse olisi löytänyt muuttuessani sokeaksi omalle tekstilleni. Työn teossa yllätyin eniten siitä, kuinka tarkkaan kyselylomakkeiden kysymykset on muotoiltava ja kuinka vaikeaa on saada riittävästi vastauksia takaisin. Ajoittain koin suurta turhautumista pienestä vastausprosentista; mielessäni pyörivät jatkuvasti kysymykset siitä, mitä olen tehnyt väärin ja kuinka olisin voinut varmistaa suuremman vastausmäärän tutkielmalleni. Ohjaavan opettajani ja työyhteisön edustajien kanssa käymieni keskustelujen jälkeen totesin, että olen tehnyt parhaani asian eteen ja parasta on jatkaa työn tekemistä suunnitellusti. Tulosten analysoinnin ja johtopäätösten kirjaamisen osalta opinnäytetyö eteni sutjakkaammin ja mielekkyys työn kirjoittamiselle palasi. Opinnäytetyön tekeminen vaati paljon aikaa ja voimia, mutta se on ollut vaivan arvoista.

Opinnäytetyön tekemisen myötä koen kasvaneeni sosiaalialan ammattilaisena paljon. Olen oppinut ottamaan huomioon eettiset näkökulmat kaikessa, mitä teen ja kirjoitan. Teoreettista viitekehystä kootessani olen saanut valtavan määrän tietoa lapsen kehityksestä ja sitä tukevista käytännöistä erityisesti päivähoidon puolella. Kasvatuskumppanuuteen tutustumisen myötä käsitykseni vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkityksestä on kasvanut. Myös oma näkemykseni omahoitajuuden merkityksestä ja asemasta päivähoiton arjessa on vahvistunut, ja olen varma, että tulen tulevaisuudessa hyödyntämään omahoitajuutta ja sen periaatteita työssäni aktiivisesti. Lisäksi olen ymmärtänyt sen, kuinka tärkeää on lukea kriittisesti jo olemassa olevaa teoria- ja tutkimustietoa. Tutkielmaa tehdessä minulle on myös kirkastunut käsitys siitä, miten hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Tämä pätee varmasti myös niissä työtehtävissä, joita tulen tulevaisuudessa tekemään. Niin tutkielmaa tehdessä kuin käytännön sosiaalialan työnteossakin on olennaista antaa ääni niille, jotka työtä tekevät ja jotka sitä saavat osakseen. Vain työntekijöitä ja asiakkaita aidosti kuuntelemalla ja kunnioittamalla voidaan sosiaalialaa kehittää tulevaisuudessa vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita ja työntekijöiden kykyjä.

Lähteet

- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Tampere: Vastapaino.
- Bowlby, J. 1957. Lasten hoivan ja hellyyden tarve. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Furman, E. 1987. Auta lasta kasvamaan. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hautamäki, A. 2011. Lapsen kiintymyssuhteet ja niiden vaarantuminen. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. s. 29-69. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Helsingin sanomat. 2012. Tutkija: Lasten päivähoito on rakennettu aikuisten tarpeisiin. Internet-artikkeli. Viitattu 26.2.2012.
<http://www.hs.fi/kotimaa/Tutkija+Lasten+p%C3%A4iv%C3%A4hoito+on+rakennettu+aikuisten+tarpeisiin/a1305556145675>
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. 2002. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. PDF-tiedosto. Viitattu 27.2.2012.
http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanto/htkfi.pdf
- Kaartamo, O. 2011. Tutkija: Pienet lapset vaarassa vahingoittua päiväkodeissa. Internet-artikkeli. Helsingin Sanomat. Viitattu 27.2.2012.
<http://www.hs.fi/kotimaa/Tutkija+Pienet+lapset+vaarassa+vahingoittua+p%C3%A4iv%C3%A4kodeissa/a1305547299653>.
- Kalland, M. 2011. Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. s. 147-171. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Kalliala, M. 2009. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Yliopistopaino.
- Kalliopuska, M. 2005. Psykologian sanasto. Helsinki: Otava.
- Kananen, J. 2008. Kvantti - Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89. Jyväskylän yliopistopaino.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes - Oppaita 63. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Väitöskirja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. PDF-tiedosto. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7ca705d5-e5be-415f-b70b-4b862c8e707f>.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WSOY.
- Keskinen, S. 2006. Päivähoito hyväksi tytöille ja pojille? Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Peestä lentoon - Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. 3. painos. s. 218-237. Vantaa: Dark Oy.
- Klaavonkallion päiväkotit Maininki. Viitattu 26.2.2012.
<http://sivustot.tuusula.fi/paivakodit/klaavonkalliopk/>.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Laakso, M-L. 2011. Vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen merkitys lapsen itsesäätelyn kehityksessä. Teoksessa Aro, T. & Laakso, M-L. (toim.) Taaperosta taitavaksi toimijaksi. Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen. s. 60-79. Porvoo: Bookwell Oy.

Laki lasten päivähoitosta. 19.1.1973/36. Viitattu 27.2.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Lund, T., Latvala, E., Peltola-Helin, J., Raitio, U. & Tuominen, S. 2003. Miten Soukankujan päiväkodissa autetaan lasta kasvamaan. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Pesästä lentoon - Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. 1. painos. s. 238-256. Vantaa: Dark Oy.

Metsämuuronen, J. 2001. SPSS aloittelevan tutkijan käytössä. Metodologia -sarja 5. Viro.

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. Lapselle hyvä päivä tänään. 2010. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Pedatieto Oy.

Mäkela, J. 2006. Aivojen varhainen kehitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Pesästä lentoon - Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. 3. painos. s. 13-43. Vantaa: Dark Oy.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Mäntymaa, M. & Puura, K. 2011. Varhainen vuorovaikutus ja aivojen kehitys. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. s. 17-27. Helsinki: WSOYpro Oy.

Rusänen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwell Oy.

Salminen, E. & Tynnenen, K. 2011. Omahoitajana päiväkodissa. Omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Saarijärvi: Pedatieto Oy.

Salo, S. 2003. Kiintymyssuhteen merkitys elämänkaaren aikana - Vanhemmuuden kiintymyssuoja. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Pesästä lentoon - Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. 1. painos. s. 44-86. Vantaa: Dark Oy.

Silvén, M. & Kouvo, A. 2010. 4. Vuorovaikutus, varhainen kiintymyssuhde ja psyykinen hyvinvointi. Teoksessa Silvén, M. (toim.) Varhaiset ihmissuhteet - Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.

Sjöberg, L. 2009. Vauvalla on ääni. Teoksessa Kuosmanen, S. (toim.) Vauvan ääntä etsimässä. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Raportti 11. s. 17-37. Helsinki: Nykypaino Oy.

Tuusulan varhaiskasvatussuunnitelma. 2011. PDF-tiedosto. Saatavilla osoitteessa
http://www.tuusula.fi/index.tpl?sivu_id=992.

Uusitalo, H. 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma - Johdatus tutkielman maailmaan. Juva: WSOY.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes: Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy. Viitattu 6.2.2012. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>.

Vuorinen, P. 2010. Tilastolliset johtopäätökset. Luentomateriaali 23.9.2010. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Yle Uutiset. 2012. Professori: Alle 2-vuotias ei ole kypsä päiväkotiin. Internet-artikkeli 20.3.2012. Viitattu 25.3.2012. http://yle.fi/uutiset/ohjelmat/aamutv/2012/03/professori_alle_2-vuotias_ei_kypsa_paivakotiin_3345610.html

Kuviot

Kuvio 1: Omahoitajuuskäytännön omaksuminen (n = 10)	29
Kuvio 2: Vuorohoidon vaikutus omahoitajuuden toteutumiseen (n = 11)	32
Kuvio 3: Omahoitajuuden toteutuminen vastaajan omalta osalta (n = 21)	37
Kuvio 4: Vuorohoitotyöntekijöiden vaihtumisen vaikutus omahoitajuuteen (n = 21)	40

Taulukot

Taulukko 1: Vastanneiden työntekijöiden ikäjakauma (n = 11)	28
Taulukko 2: Työkokemus päivähoitossa (n = 11)	29
Taulukko 3: Riittävä yhteydenpito omahoidettavien lasten vanhempiin (n = 11)	30
Taulukko 4: Päiväkodin arvojen toteuttaminen vuorohoidossa (n = 11)	30
Taulukko 5: Omahoitajakoulutuksen vaikutus tietoon omahoitajuudesta (n = 11).....	31
Taulukko 6: Vastanneiden vanhempien sukupuolijakauma (n = 21)	36
Taulukko 7: Vuorohoidossa olevien lasten ikä (n = 28).....	37
Taulukko 8: Tyytyväisyys päiväkodin omahoitajuuteen (n = 21)	38
Taulukko 9: Tieto lapsen päivän kulusta lasta hakiessa hoidosta (n = 21).....	38
Taulukko 10: Aloituskustelun pitäminen lapsen hoidon alkaessa (n = 21)	39
Taulukko 11: Omahoitajuuden näkyminen nykyisen päiväkodin arjessa (n = 20).....	39

Liitteet

Liite 1: Vanhempien kyselylomake

KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE

Vastaajan taustatiedot

Ikä:

- a) alle 25-vuotias
- b) 25-30-vuotias
- c) 31-35-vuotias
- d) 36-40-vuotias
- e) yli 40-vuotias

Vastaaja:

- a) nainen (äiti)
- b) mies (isä)
- c) huoltajat yhdessä

Monta lasta vuorohoidossa (ilta-, viikonloppu- ja yöhoito)? _____

Lapsen/lapsien ikä:

- a) alle 1-vuotias
- b) 1-2-vuotias
- c) 3-4-vuotias
- d) 5-6-vuotias

Kauanko lapsi/lapset ovat olleet nykyisessä päiväkodissa?

- a) alle puoli vuotta
- b) 0,5-1 vuotta
- c) 1-2 vuotta
- d) 2-3 vuotta
- e) yli 3 vuotta

... Josta vuorohoidossa _____ vuotta

Kysymykset (mikäli vuorohoidossa on useampi lapsi, voitte valita useamman vaihtoehdon)

1. Kerrottiinko teille nykyisessä päiväkodissa omahoitajuudesta lapsenne hoidon alkaessa?
 - a) Kyllä, erittäin hyvin
 - b) Kyllä, melko hyvin
 - c) Ei (juuri) ollenkaan
 - d) En osaa sanoa

2. Pidittekö lapsenne omahoitajan kanssa aloituskeskustelun ennen hoidon alkua?
 - a) Kyllä, päiväkodilla
 - b) Kyllä, kotona
 - c) Ei

3. Oliko teillä mahdollisuus tutustua lapsenne ryhmään ja sen aikuisiin ennen hoidon alkua?
 - a) Kyllä
 - b) Kyllä, muttei riittävästi
 - c) Ei

4. Onko lapsenne omahoitaja vuorohoitotyöntekijä?
 - a) Kyllä
 - b) Ei

5. Kuinka hyvin koette omahoitajuuden toteutuvan omalta osaltanne nykyisessä päiväkodissa?
 - a) Erittäin hyvin
 - b) Melko hyvin
 - c) Melko huonosti
 - d) Erittäin huonosti
 - e) En osaa sanoa

6. Kuinka omahoitajuus mielestänne näkyy nykyisen päiväkodin arjessa ja työntekijöiden tavassa toimia?
 - a) Erittäin hyvin
 - b) Melko hyvin
 - c) Melko huonosti
 - d) Ei (juuri) ollenkaan
 - e) En osaa sanoa

7. Pystytkö keskustelemaan lapsenne omahoitajan kanssa silloin, kun koette sen tarpeelliseksi?
 - a) Kyllä, (lähes) aina
 - b) Melko usein
 - c) Melko harvoin
 - d) En (juuri) koskaan
 - e) En osaa sanoa

8. Koetteko omahoitajuuden helpottavan yhteistyötänne päiväkodin työntekijöiden kanssa?
 - a) Kyllä, erittäin paljon
 - b) Kyllä, melko paljon
 - c) Melko vähän
 - d) Ei (juuri) ollenkaan
 - e) En osaa sanoa

9. Vaikuttaako vuorohoidon työntekijöiden vaihtuminen työvuorojen mukaan lapsenne omahoitajuussuhteeseen?
 - a) Kyllä
 - b) Jossain määrin
 - c) Ei
 - d) En osaa sanoa

10. Saatteko lapsenne päivän kulusta tarpeeksi tietoa hakiessanne lasta hoidosta?
 - a) Kyllä, (lähes) aina
 - b) Melko usein
 - c) Melko harvoin
 - d) En (juuri) koskaan
 - e) En osaa sanoa

11. Oletteko tyytyväinen päiväkodin omahoitajuuteen?
 - a) Erittäin tyytyväinen
 - b) Melko tyytyväinen
 - c) Melko tyytymätön
 - d) Erittäin tyytymätön
 - e) En osaa sanoa

12. Onko lapsenne omahoitaja mielestänne tarpeeksi tietoinen lapsenne asioista?
- a) Kyllä
 - b) Jossain määrin
 - c) Ei
 - d) En osaa sanoa
13. Koetteko perheenä saavanne nykyisessä päiväkodissa riittävän yksilöllistä kohtelua ja huomiota (esim. lapsen elämäntilanteen muuttuessa)?
- a) Kyllä
 - b) Jossain määrin
 - c) Ei
 - d) En osaa sanoa
14. Ovatko nykyisen päiväkodin työvuorojärjestelyt tai työntekijöiden poissaolot mielestänne hankaloittaneet omahoitajuuden toteutumista omalla kohdallanne?
- a) Kyllä, usein
 - b) Kyllä, joskus
 - c) Ei
 - d) En osaa sanoa
15. Mitkä jo olemassa olevat käytännöt tai asiat mielestänne helpottavat omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa?
16. Mitkä käytännöt tai asiat mielestänne hankaloittavat omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa?

17. Kuinka omahoitajuutta voitaisiin mielestänne kehittää nykyisessä päiväkodissa?

18. Muita mahdollisia kommentteja tai mielipiteitä asiaan liittyen?

KIITOS VASTAUKSISTASI JA AJASTASI! MUKAVAA TALVEN JATKOA!

Liite 2: Työntekijöiden kyselylomake

KYSELYLOMAKE TYÖNTEKIJÖILLE

Vastaaajan taustatiedot

Ikä:

- a) alle 25-vuotias
- b) 25-35-vuotias
- c) 36-45-vuotias
- d) 46-55-vuotias
- e) yli 55-vuotias

Sukupuoli:

- a) nainen
- b) mies

Koulutustausta: _____

Työkokemus päivähoitossa vuosina:

- a) alle vuosi
- b) 1-3 vuotta
- c) 4-6 vuotta
- d) 7-10 vuotta
- e) yli 10 vuotta

... Josta vuorohoidossa (ilta-, viikonloppu- ja yöhoito) _____ vuotta

Minkä ikäisten ryhmässä työskentelet tällä hetkellä pääsääntöisesti?

- a) alle 3-vuotiaiden
- b) 3-vuotiaiden
- c) 4-5-vuotiaiden
- d) 5-6-vuotiaiden
- e) jokin muu, mikä? _____

Oletko osallistunut omahoitajuuskoulutukseen?

- a) Kyllä
- b) En

6. Miten omahoitajuus soveltuu mielestäsi työmenetelmäksi vuorohoidossa?
 - a) Todella hyvin
 - b) Melko hyvin
 - c) Melko huonosti
 - d) Erittäin huonosti
 - e) En osaa sanoa

7. Pystytkö mielestäsi olemaan riittävästi yhteydessä omahoidettavien lastesi vanhempiin?
 - a) Kyllä, (lähes) aina
 - b) Kyllä, joskus
 - c) En
 - d) En osaa sanoa

8. Millaisena koet suhteesi omahoidettaviin lapsiisi?
 - a) Todella läheisinä
 - b) Melko läheisinä
 - c) Melko etäisinä
 - d) Todella etäisinä
 - e) En osaa sanoa

9. Vaikeuttaako vuorohoito nykyisessä päiväkodissa omahoitajuuden toteutumista?
 - a) Kyllä, (lähes) aina
 - b) Kyllä, joskus
 - c) Ei (juuri) ollenkaan
 - d) En osaa sanoa

10. Koetko tietäväsi tarpeeksi omahoidettavien lastesi asioista?
 - a) Kyllä
 - b) Jossain määrin
 - c) En
 - d) En osaa sanoa

11. Pystytkö mielestäsi toteuttamaan vuorohoidossa päiväkotinne arvoja?
 - a) Kyllä, erittäin hyvin
 - b) Kyllä, melko hyvin
 - c) En (juuri) ollenkaan
 - d) En osaa sanoa

12. Ovatko lasten vanhemmat olleet oman kokemuksesi mukaan tyytyväisiä nykyisen päiväkodin omahoitajuuteen?
- a) Erittäin tyytyväisiä
 - b) Melko tyytyväisiä
 - c) Melko tyytymättömiä
 - d) Erittäin tyytymättömiä
 - e) En osaa sanoa

13. Mitkä jo olemassa olevat käytännöt tai asiat helpottavat omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa?

14. Mitkä käytännöt tai asiat mielestäsi hankaloittavat omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa?

15. Miten omahoitajuutta tulisi mielestäsi kehittää vuorohoitopäiväkodissa?

16. a) Miten vuorohoidon työvuorojärjestelyt vaikuttavat mielestäsi omahoitajuuteen?

b) Kuinka työvuorojärjestelyjä voisi mielestäsi kehittää, jotta omahoitajuus toteutuisi vuorohoidossa paremmin?

17. Muita kommentteja tai mielipiteitä asiaan liittyen?

KIITOS VASTAUKSISTASI JA AJASTASI! MUKAVAA TALVEN JATKOA!

Liite 3: Vanhempien kyselylomakkeen saatekirje

Hyvät vanhemmat!

Nimeni on Tiina Enroth ja olen viimeisen vuoden sosiaalialan opiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta Tikkurilasta. Suoritan lapsenne päiväkodissa opinnäytetyöni, joka käsittelee omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa. Opinnäytetyön tarkoituksena on kyselylomakkeiden kautta selvittää sekä vanhempien että työntekijöiden näkemyksiä ja mielipiteitä siitä, miten omahoitajuus toteutuu lapsenne päiväkodin vuorohoidossa. Kyselyt suoritetaan kahdessa tuusulalaisessa päiväkodissa.

Toivon, että suhtaudutte kyselyyn myönteisesti. Kyselyyn vastataan nimettömästi eikä vastauksianne luovuteta sivullisille. Jokaisen vastaus on tärkeä, jotta omahoitajuuden toteutumisesta vuorohoidossa saadaan mahdollisimman todenmukainen kuva. Vain näin omahoitajuutta on mahdollista kehittää tulevaisuudessa.

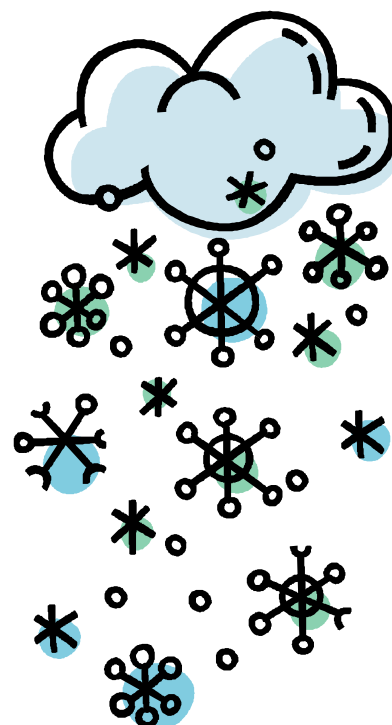
Mikäli Teillä herää kysymyksiä opinnäytetyöhön liittyen tai haluatte asiasta lisätietoa, voitte ottaa minuun yhteyttä joko puhelimitse tai sähköpostilla.

Pyydän Teitä palauttamaan kyselylomakkeen **maanantaihin 9.1.2012 mennessä** lapsenne päiväkodille, josta tulen hakemaan kyselyt.

Kiitos paljon yhteistyöstä ja mukavaa talven jatkoa!

Tiina Enroth

sosionomiopiskelija
puh. XXX XXX XXXX
tiina.enroth@laurea.fi



Liite 4: Työntekijöiden kyselylomakkeen saatekirje

Hyvät työntekijät!

Nimeni on Tiina Enroth ja olen viimeisen vuoden sosiaalialan opiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta Tikkurilasta. Suoritan päiväkodissanne opinnäytetyöni, joka käsittelee omahoitajuuden toteutumista vuorohoidossa. Opinnäytetyön tarkoituksena on kyselylomakkeiden kautta selvittää sekä vanhempien että työntekijöiden näkemyksiä ja mielipiteitä siitä, miten omahoitajuus toteutuu päiväkotinne vuorohoidossa. Kyselyt suoritetaan kahdessa tuusulalaisessa päiväkodissa.

Toivon, että suhtaudutte kyselyyn myönteisesti. Kyselyyn vastataan nimettömästi eikä vastauksianne luovuteta sivullisille. Jokaisen vastaus on tärkeä, jotta omahoitajuuden toteutumisesta vuorohoidossa saadaan mahdollisimman todenmukainen kuva. Vain näin omahoitajuutta on mahdollista kehittää tulevaisuudessa.

Mikäli Teillä herää kysymyksiä opinnäytetyöhön liittyen tai haluatte asiasta lisätietoa, voitte ottaa minuun yhteyttä joko puhelimitse tai sähköpostilla.

Pyydän Teitä palauttamaan kyselylomakkeen maanantaihin 9.1.2012 mennessä päiväkodille, josta tulen hakemaan kyselyt.

Kiitos paljon yhteistyöstä ja mukavaa talven jatkoa!

Tiina Enroth

sosionomiopiskelija
puh. XXX XXX XXXX
tiina.enroth@laurea.fi

